

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. II. De causis prædestinationis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

gentiæ cognovit omnia possibile, & inter ea cognovit tres ordines rerum; scilicet naturæ, gratiæ, & unionis hypostatice, secundum quos potuit se communicare. Cognovit etiam omnia media quibus potest obtineri quilibet finis proprius istorum ordinum; & inter alia cognovit naturam & virtutem auxiliorum efficacium ordinis gratiæ, & infallibilem connexionem quam sine læsione libertatis habent cum actibus liberis pro quibus conferuntur. Supposita ista generali cognitione, secundum intelligimus Deum voluisse ostensionem suæ bonitatis, secundum communicationem illius triplicis ordinis; taliter tamen ordinatam, quod prius voluerit Incarnationem, & inter alia pro gloria Christi voluit beatitudinem illarum voluerit, ut medium respectu gloriæ Christi, illam tamen voluit ut finem utriusque ordinis naturæ & gratiæ. Tertio, quia istam beatitudinem voluit efficaciter aliquibus ex creaturis rationalibus, & non aliis, quod est diligere & eligere eas, ut explicat D. Thomas hic art. 4. ideo tunc intelligitur quasdam creaturas rationales præ aliis dilexisse & elegisse ad beatitudinem. Præterea, quia media perducunt illas creaturas ad beatitudinem, poterant esse diversa. Quarto judicavit bonum esse illas ad eam perducere per ista media determinata, & non per alia; & tunc quinto voluntas Dei acceptavit & elegit ea. Sexto intellectus divinus ex motione voluntatis imperavit illa executioni mandati, post quem actum fuit in voluntate divina usus activus, seu decretum executivum de mediis in tempore exequendis, & tandem in tempore fuit facta executio. Cum autem Deus sit actus purissimus, & omnis potentialitatis, & compositionis expertus, hi actus non possunt distingui realiter, aut formaliter, sed tantum virtualiter, vel per ordinem ad diversa objecta & connotata materialia ad quæ terminantur; quo etiam modo se invicem præcedunt, & habent rationem prioris & posterioris, ut alibi exposuimus.

DISPUTATIO II.

De causis prædestinationis.

Ubi fons Nili erumpat, quæ prima tanti fluminis origo? tot curiosi scrutatores, frustrato semper labore inquisierunt; ut inter adstrata & impossibilia, olim proverbialiter jactaretur, fontes Nili invenire. Unde egregie Lucanus lib. 10.

*Arcanum natura caput non prodidit ulli:
Nec licuit populo parvum te Nile videre,
Amovique sinus, & Gentes maluit ortus
Mirari, quam nosse tuos.*

Sed longè altior & secretior est divini prædestinationis origo, & unde fluat fluminis illius imperus, qui latificat civitatem Dei, unde inquam hoc divini gratiæ flumen oriatur, difficile est explorare; nec ejus origo sciri potest, nisi ab eodem spiritu, qui solus abstrixit nos divini cordis recessus scrutatur. Ejus ergo revelationi humiliter insistentes, divini prædestinationis causas & originem, juxta Scripturam Sacram, SS. Patrum, præsertim Augustini & Thomæ, dogmata nunc inquirimus.

Potest hic non agimus de omnibus causis prædestinationis; nam satis constat ex dictis, solum Deum esse causam efficientem illius, manifestationem divinarum perfectionum, causam finalem. Ad quod divini imperii transmittitur creaturam inellecitualem in finem vite æternæ, causam formalem. Et tandem creaturam rationalem, sive intellectionalem, esse causam materiam, sive materiam circa quam illa versatur. Unde hic solum disputandum erit de causa motiva prædestinationis, & discutiendum, an illa sit divina bonitas, & gratuita ejus dilectio circa electos, vel præsentia futurorum meritorum?

ARTICULUS I.

An electio efficax prædestinatorum ad gloriam sit pure gratuita, & merita præcedentia antecedeat, & supponat?

Hæc celeberrima controversia non procedit de prædestinatione secundum suam rationem essentiali considerata, & prout importat actum divini imperii, in quo supra ostendimus essentiali prædestinationis consistere delecta, prout dicit electionem efficacem salvandorum, quæ ad actum imperii præsupponitur. Unde de consilio diximus in titulo hujus articuli: *electio efficax prædestinatorum ad gloriam &c.*

§. I.

Præmittuntur quæ apud omnes sunt certa, & referuntur sententiæ.

In hac questione duo certæ & indubitata habenda sunt, & aliud in controversiam revocatur. In primis de fide certum est, & in multis Conciliis contra Pelagianos definitum, electionem hominum ad primam gratiam & vocationem, esse omnino gratuitam, & à meritorum præsentia independentem, ut egregie demonstrat D. Augustinus cap. 15. de prædest. Sanctorum, exemplo Christi, qui cum sit nobis prædestinationis exemplar, prædestinatus est ad gratiam unionis, abique illis præcedentibus meritis, & ex sola gratuita Dei electione & dilectione. Est (inquit) præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Salvator, ipse mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui ut hoc esset, quibus tantum suus; vel operum, vel fidei præcedentibus meritis, natura humana quæ in illo est comparavit? Respondetur quod ille homo ut à Verbo Patri coæterno in unitatem personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meritum. Quod ejus bonum qualecumque præstitit? quid ergo ante quid, credidit quod perierit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Et tandem circa finem capituli, sic concludit. Sicut ergo prædestinatus est illi Deus, ut caput nostrum esset, ita & multi prædestinabimus, ut membra ejus essemus. Humana hic membra conticescant quæ perierunt per Adam, & regnat quæ regnat Dei gratia per Iesum Christum Dominum nostrum. Quisquis in capite nostro præcedentia merita supponit illius generationis invenit, ipse in nobis membris quæ præcedentia merita multiplicat & regenerationis inquirat. Neque enim retribuita est Christo illa generatio, sed tributa. Sic & nobis ut ex aqua & spiritu renasceremur, non retributum est pro aliquo merito, sed gratia tribu-

Non putare debemus priores nos dedisse aliquid, ut verberetur non regeneratio salutis. Ille facit in hominibus principium fidei, & perfectionem in Iesum, qui fecit hominem & perfectorem Iesum.

Secundum quod etiam fide catholica sancitum est, & in Tridentino contra huius temporis hæreticos definitum est, prædestinationem in ordine executionis, à meritis & bonis operibus dependere, saltem in adultis, quibus beatitudo conferretur, non solum titulo hereditatis, sicut patulis; sed etiam titulo præmii & mercedis, & tanquam corona iustitiæ, ut loquitur Apostolus. Si enim gratia definit esse gratia, si detur ex meritis, ita & præmium cessat habere rationem præmii & coronæ, si merè gratis, & nullis præcedentibus meritis conferatur.

In hoc conveniunt omnes Catholici, sed gratia difficultas est, & multorum ingeniorum tormenta, an ipsa electio prædestinatorum ad gloriam, seu intentio & volitio efficax quam Deus habet dandi gloriam electis, & per quam illos abluat à reprobis, quæ à quibusdam, Dicituram iustitiam, appellatur, supponat merita prævisa, & ab illis pendeat tanquam à causa motiva, cuius in intuitu Deus incitetur & moveatur ad illos eligendos præ aliis? An verò illa sit purè gratuita, & ex sola Dei liberalitate & bonitate præcedens, nec supponat merita & bona opera prævisa ut motiva eligendi, sed potius illa respiciat effectus à se derivatos & procedentes. Ut non verbo punctus difficultatis est, an Deus incipiat diligere prædestinatam à non prædestinato, per electionem ad gloriam, & deinde subsequatur electio ad gratiam, & ad media quibus in fallibiliter gloriam consequetur? Vel an prius eligatur præ alios ad gratiam, & ad media, seu merita, & postea ad gloriam?

In qua difficultate tres repetio sententias. Prima docet electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam, merita prævisa supponere, & ab illis ut à causa motiva dependere: unde prior ad prævisionem meritorum, solum recogit in Deo voluntatem inefficacem dandi gloriam, prædestinatis & reprobis communem. Ita censent Molina, Vazquez, Lessius, Becanus, & alii Recentiores.

Secunda sententia, quæ est Catharini, distinguit inter eximè sanctos, & alios non ita exactè sanctitatis, asseritque illos ante meritorum prævisionem efficaciter eligi ad gloriam, istorum vero efficacem electionem merita prævisa supponere.

Tertia absolute docet prædestinationem non fieri ex prævisis meritis, nec illa ut motiva, sed ut effectus à se causatos respicere. Ita præter Thomistas docent celeberrimos ex Societate Doctores, Toletus, Suarez, Granado, Henriques, Salmeronius, Ruizius, Maldonatus, Petavius, Typhanus, & Bellarminus lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 11. ubi asserit hanc sententiam esse traditionem universæ Ecclesiæ: Quamvis enim (inquit) ante exortam hæresim Pelagiani veteres Patres quæstionem istam non admodum accurate tractaverint, sed tantum occasione oblata, breviter sententiam suam aperuerint, ut S. Augustinus docet libro de bono persever. cap. 20. qui tamen cap. 10. Cyprianum, Ambrosium, & Nazianzum pro hac sententia citat. Ceterum post illam hæresim exortam, omnes omnino qui sanctitatis nomine in Ecclesia claruerunt, hanc ipsam sententiam apertissime docuerunt, & perspicuum est ex S. Augustino in libro de prædestinatione Sanctorum, &

Tom. II.

A de bono perseverantia, in libro de correctione & gratia, in Epistola 109. ad Sixtum, & alibi passim ex S. Prospero in 2. libro de vocatione gentium cap. 1. & ultimo, in libro contra Collatorem, & in responsione ad capitula Gallorum, ex S. Fulgentio in libro de Incarnatione & gratia Christi. S. Gregorio lib. 1. Dialogorum cap. 8. S. Anselmo, Beda, Primasio, Sedulio, & aliis in cap. 9. ad Roman. S. Bernardo serm. 23. & 78. in Cantica, S. Thoma 1. p. quest. 23. & S. Bonaventura in 1. sent. dist. 41. quest. 2. Neque solum sancti illi Patres hoc affirmant, sed antiquiores & doctores ex ipsis, quos cæteri postea secuti sunt, ad fidem Catholicam hanc sententiam pertinere tradunt, & contrarium ad Pelagianos rejiciunt. Notabo aliqua loca, ut si qui forte contra sentiunt, intelligant ex iudicio sanctissimorum Patrum, in quo manifesto errore versentur. Et postea refert testimonia Augustini, Prosperi, Petri Diaconi, Fulgentii, Cælestini, Leonis, & Gelasii, ac tandem sic concludit: Itaque Sedes Apostolica, non tantum semel, sed etiam secundò & terciò adversus Pelagianorum reliquias, pro defensoribus gratia, prædestinationis sententiam tulit, ut jam hæc sententia, non quorumvis Doctorum opinio, SED FIDES ECCLESIAE CATHOLICÆ DICHI DEBEAT. Hæc Bellarminus. Ex quibus patet quàm insipienter & inconsideratè, Recentiores aliqui, sententiam de gratuita prædestinatione, ad Calvinismum, vel Janenismum pertinere dicant: cum Doctissimus ille Cardinalis asserat, illam ad fidem Catholicam pertinere, & non quorumvis Doctorum opinionem, sed Catholica Ecclesia fidem dici debere, omnesque omnino qui sanctitatis nomine in Ecclesia claruerunt, hanc ipsam apertissime docuisse sententiam, & contrariam ad Pelagianorum errorem rejecisse. Et certe sine ingenti temeritate negari nequit, sententiam illam de gratuita prædestinatorum electione ad gloriam, maximum in Scriptura & SS. Patribus, præsertim Augustino & Thoma, habere fundamentum, ut constabit ex dicendis paragraphis sequentibus.

B
C
D
E

§. II.

Electio gratuita prædestinatorum ad gloriam, auctoritate Scripturæ sacre firmatur.

Dico igitur: Electionem Prædestinatorum ad gloriam non fieri ex prævisis meritis, nec illa respicere ut motiva quibus Deus inducatur ad illos eligendos, sed ut effectus ab ipsa derivatos, & ad illam subsequentes. Hanc conclusionem tam læpè, & tam disertè docent sacre literæ, ut mirari satis non possim, quomodo à Catholico Doctore revocari possit in dubium. Omnis tamen pluribus testimoniis, tria tantum brevitate causâ exponam.

Primum habetur Lucæ 12. his verbis: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Ubi Christus loquitur de electione efficaci prædestinatis propria, ut indicant illa verba, Pusillus grex, quibus datur intelligi, solum cum prædestinatis esse sermonem, qui pusillus grex appellantur, comparatione numeri reproborum. Constat secundò, quia Christus intendebat illos exhortari ut deponerent curam temporalium; quia si complacuit Patri dare cæleste regnum, quanto magis de necessitati ad præsentem vitam curam habebit: si autem loqueretur de simplici complacitâ regni cælestis, non rectè id suadet, cum ex illa non sequatur effectus. Loqui autem de electione ad gloriam

C

601

constat ex nomine regni: sola enim gloria nomen regni absolute meretur. Quod autem praevia merita antecedit, indicat nomen patris, quo Deus non insignitur quando ex meritis movetur, sed nomine iusti iudicis, juxta illud 2. ad Timot. 4. *Reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.* Super quem locum videatur Nicolaus de Lira.

Secundum testimonium sumitur ex Apostolo ad Ephel. 1. ubi gratitiam Dei praedestinationem mirum in modum commendat, his verbis: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius, in charitate. Qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae.* Quo loco loqui Apostolum de electione ad gloriam in se, non vero ad gratiam, quae est gloria virtualiter & in semine, patet. Tum quia loquitur de illis quos benedixit Deus omni benedictione spirituali in caelestibus; gratia autem quae est repta obis, & praedestinati communis, nec est omnis benedictio spiritualis, quia deest ei perseverantia ultima, & gloriificatio; nec est benedictio in caelestibus, cum illa detur etiam viatoribus adhuc in terra degeantibus. Tum etiam quia Glossa Angelica explicans illa verba, *ut essemus sancti, addit, in aeterna beatitudine.* Favent etiam illa verba, *In conspectu eius,* hoc est cum conspiciendo, ut explicat D. Thomas ibidem. Hanc ergo electionem praedestinatorum ad gloriam, esse pure gratuitam, & antecedere praevisionem meritum, docet Apostolus: *Primo quia ait Deum non eligere, non quia futuri eramus sancti, sed ut essemus sancti, ac proinde ceteris nostram sanctitatem, nostraque merita, non esse motiva, sed effectus divinae praedestinationis.* Unde Hieronymus in illum locum Apostoli. *Non eliguntur Paulus & qui ei similes sunt, quia erant sancti & immaculati, sed eliguntur & praedestinantur, ut consequenti vita, per opera atque virtutes sancti ac immaculati sint.* Secundo, quia talem electionem tribuit solo beneplacito voluntatis divinae: *Praedestinavit nos (inquit) secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae.* Tertio, quia ibidem talem electionem nomine sortis appellat, ad significandum, illam nullam habere causam ex parte nostri, sed ex solo beneplacito divinae voluntatis pendere, ut infra magis ponderabimus. Unde Augustinus de praedest. Sanct. cap. 18. versans illum locum Apostoli: *Elegit nos (inquit) Deus in Christo ante mundi constitutionem, praedestinavit nos in adoptionem filiorum &c.* Fecit hoc secundum placitum voluntatis suae, in nemo de sua, sed de illius erga se voluntate gloriatur. Fecit hoc secundum divitias gratiae suae, secundum bonam voluntatem suam, quam proposuit in dilectio filio suo, in quo sortem consecutus sumus, praedestinati secundum propositum, non nostrum, sed eius qui universa operatur.

§. III.

Aliud celebre Apostoli testimonium expenditur.

Aliud ejusdem Apostoli testimonium, habetur capite 9. Epistolae ad Romanos ubi de causa nostra praedestinationis ex infra-to differens, eam referre in solam Dei misericordiam voluntatem, eligentis hos, & relinquens alios; & ad hoc probandum inducit exemplum duorum geminorum, Jacob & Esau, qui ante nondum nati essent, nec aliquid boni egissent, non ex operibus, sed ex vocante didum est: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Et paulo post: *Miserere cuius misereor, & misericordiam praestabo uti miserebor.* (Id est, ut claris dicitur Exod. 33. *Miserere cui voluero; & clemensero in quem misereboris.*) Igitur non volentis neque currentis, sed misericordiae est Dei. Et postea: *Cujus vult misereor, & quem vult indurari; scilicet non impariendo malitiam, sed non impariendo misericordiam;* inquit Augustinus Epistolae 10. ad Sixtum.

Sed quia hinc videbatur sequi importunum illud argumentum, quod videlicet Deus in iustis conquiretur de hominibus, situm hoc et ejus voluntate pendet; *Volentis enim ejus qui resistit?* Ad illud solvendum inducit exemplum figuli, & addit: *O homo tu quis es qui resistis Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui se fixit, quid tu fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliquid quidem vas in honorem, aliquid vero in contumeliam? &c.* Quorum verborum, accipio, talis est sensus: quod pro absoluto dominio possit Deus praedestinare quos voluerit, ad ostensionem gloriae & virtutis suae, etiam nullam inaequalitatem praecedente; sicut figulus eadem massa pro suo placito format vasa ad finem tam distinctos: ita ut quaedam usui honorabili deserviant, scilicet ad potum & cibum; aliam autem ad turpem, & ad recipienda excrementa. Unde D. Thomas hunc locum exponens ait: *Deus liberam potestatem habet facere ex eadem corrupta materia humani generis, sicut ex quodam luto, nulli faciendo injuriam, quosdam homines preparatos ad gloriam, quosdam autem in miseria drelitit.* Jerem. 18. *Sicut luti in manu figuli, ita in manu mea vos dormis Israel.*

Alia utitur comparatione S. Thomas hic cap. 5. ad 3. ubi docet, quod dicitur ex simplici Architec-ti voluntate pendet quod hic lapis sit in illa parte parietis, ille in alia: ita ex simplici Dei voluntate est quod iste praedestinatus sit, non vero ille. Concludamus ergo cum eodem Apostolo cap. 11. ejusdem Epistolae ad Romanos. *O altitudo divitiarum sapientiae Dei, quam incomprehensibilis sunt judicium ejus! &c.* Vel dicamus cum Tertuliano: *O profundum divitiarum sapientiae Dei, ut investigabilia judicium ejus, utique Dei judicium, ita & investigabiles viae ejus, utique intellectus & scientiae, quas ei nemo monstraverit, nisi forte isti confiterentur divinitatem, dicentes, sic non debuit Deus, & sic magis debuit.*

§. IV.

Pracluditur aditus evasionebus Adversariorum.

Tam clarum & evidens Apostoli testimonium, multipliciter conatur eludere Adversarii.

verfari. In primis enim respondet Molina hinc articulo i. disputatione 5. membro 11. & Lessius de prædestinatione lect. 3. numero 32. Scripturam ibi non loqui de electione Jacob ad gloriam & hereditatem cœlestem, sed solum de electione ad bona temporalia, in quibus Jacob fuit prælatum Esau, & populus Israeliticus Idumæo descendenti ab Esau, ac oraculum illud Malachiæ Prophete fuisse impletum tempore David, Regum 2. ubi dicitur: *Facta est universa Idumæa sicut in diebus David.*

Sed contra: Licet verba illa Malachiæ ad litteram intelligantur de ipsis personis Jacob & Esau, vel de populis ab utroque natis, deque eorum temporali prosperitate ac successu in æquationem certum est illa adduci à Paulo, ad declarandum inscrutabile prædestinationis mysterium, & ad demonstrandum, prædestinationem electionem, & reproborum ejectionem, etiam eorum operibus, sed ex solo divinæ voluntatis arbitrio esse; ibique induci Jacob in exemplum omnium electorum, & Esau in exemplum reproborum, ut tradunt Magister in 1. 2. d. 1. Thomas hic art. 3. in argum. *sed contra.* & ad Roman. 9. lect. 2. & Cajetan ibidem, adduntque hunc esse communem sensum Patrum veterum que Ecclesie tam Græcæ quam Latinæ: de quo etiam videri potest Bellarminus lib. 2. de gratia cap. 10. Unde ex prædicto testimonio declaratur argumentum efficax ad gratuitam Dei prædestinationem suadendam, Nam sensus spiritualis unius loci Scripturæ probat rem esse de fide, quando in alio loco ejusdem Scripturæ declaratur sensum illum spirituale & mysticum, fuisse intentam à Spiritu sancto: Sicut verbi gratia illud Exodi 12. *Os non comminuetis ex eo,* licet in sensu literali intelligatur de Agno Paschali, Joann. r. 19. declarat illud in sensu spirituali impletum fuisse in Christo, qui per Agnum Paschalem designatus est.

Secundo respondent alii cum Valentia: Apostolum in hoc solum excludere opera facta ex viribus naturæ, non verò opera gratiæ: vel solum excludere opera facta, sed non prævisa.

Sed contra: Si Paulus solum excluderet opera facta ex viribus naturæ: & non opera gratiæ prævisa, electio non fieret ex vocante & misericordie Deo, nec secundum propositum Dei, sed ex operibus, & secundum propositum hominum. Item facilis esset solutio hujus quæstionis, quare Deus elegerit Jacob & non Esau? statim enim diceretur, hoc idem esse, quia in æternitate prævidit opera Jacob facta in gratia, & non opera Esau; & ita non oportuisset Paulum exclamare, & dicere hanc quæstionem esse investigabilem, & reducendam ad solam voluntatem & misericordiam Dei, nam posset facile reduci ad differentiam operum. Unde Divus Augustinus variis in locis rejicit utramque hanc responsionem. Nam Epistola 105. ad Sixtum, exponens hunc locum Apostoli, irridet secundam solutionem, *Quis (inquit) istum acutissimum sensum desuisit? apostolo non videtur hoc quippe ille non vidit, quantum velut obversantia obiecta quæstione, non id potius tam breve, tam apertum, tam sicut isti (scilicet Pelagiani) putant, verum ab solutum que respicit. Hic erat locus dicendi quod isti sentiunt: non autem hoc dicit Apostolus. Et libro primo contra duas Epistolas Pelagianorum capite septimo sic ait: Propter quod profecto desipit, qui dicente veritate, non ex operibus, sed ex vocante dicitur esse, vos dicitur ex futuris operibus.*

Tom. 11.

bus qua Deus illum facturum esse præciebat, Jacob fuisse electum, atque ita contradicitur Apostolo dicenti non ex operibus: quasi non posset dicere, non ex presentibus sed ex futuris operibus.

Primam autem responsionem tangit & impugnat in Enchiridio cap. 98. ubi sic ait circa prædictum locum Apostoli: *Qua in re si futura opera, vel bona huius, vel mala illius, qua Deus utique præciebat, vellet intelligi: nequaquam diceret non ex operibus, sed diceret ex futuris operibus, eoque modo istam solveret quæstionem, imò nullam, quam solve opus esset, faceret quæstionem. Ubi apparet quod sanctus Augustinus excludit quæcunque bona opera, si ve naturæ, si ve gratiæ, si ve existentia, si ve prævisa ut futura ante efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam,*

§. V.

Mens Augustini aperitur.

Quamvis ex dictis paragrapho præcedenti non obscure colligatur veritatem quam profitemur, esse de mente Augustini, & oppositum sentientes toto ostio ab ejus principiis aberrare; quia tamen hujus sancti Doctoris sententia, in materia de gratia & prædestinatione, tanti ponderis est & momenti, ut Hormidas Papa in Epistola ad Possessorem Episcopum, & Joannes II. in Epistola ad Aviennum Senatorem, remittant Catholicos ad libros Augustini, ut ibidem videre possint, quid hac in re Romana alleveret Ecclesia; & Suarez Prologom. 6. de gratia capite sexto dicat: *Quidquid in hac materia Augustinus ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinens, à quolibet sapiente & erudito Theologo, tenendum ac defendendum esse: idem hujus S. Doctoris mentem & doctrinam, oportet hic operosius inquirere, & diligentius investigare.*

In primis ergo sententiam quæ docet electionem prædestinatorum ad gloriam, esse purè gratuitam, & à prævisione meritum independentem, veram & germanam Augustini doctrinam esse, tenent graves Scriptores: Baronius ad annum 409. Sixtus Senensis libro sexto Bibliothec. annot. 252. Cordub libro primo, quæstione 9. Pererius romo 6. disp. selectarum in S. Scripturam disp. 13. Bellarminus, & alii, imò ipse Catharinus, aliique ex Adversariis, dum electionem ad gloriam fieri ex prævisis meritis alleverant, se ab Augustino hac in parte discedere, ingenuè profitentur.

Deinde Augustinum in casu hujus sententia aperte colligitur ex Epistolis Prosperi Aquitani & Hilarii Arelatenfis ad eundem. Nam Prosper in initio Epistolæ proponit quæstionem de electione gratuita ad gratiam independentem à meritis prævisis, & tandem in fine Epistolæ proponit aliam quæstionem, nimirum de gratuita electione ad gloriam per modum intentionis, referens quòd Massilienses dicerent novam esse illam Augustini sententiam, & Patres Augustino antiquiores docuisse electionem ad gloriam non esse omnino gratuitam, sed post prævisa merita & opera facta ex gratia. Augustinus autem non negat hanc esse suam sententiam, & in libris de prædestinatione Sanctorum & de bono perseverantiæ, in quibus respondet Epistolis Prosperi & Hilarii, non conqueritur de Massiliensibus quòd sententiam alienam sibi imposuissent, sed illam tanquam suam diligentissimè explicat, &

C 3

plu.

pluribus Sacrae Scripturae testimoniis confirmat. Hilarius verò refert inter alia, quòd Massilienses de Augustino conquererentur tanquam dividente homines in duas classes, electorum scilicet & rejectorum, ante prævisa opera, eosque ex voluntate Dei ita distinguente, ut non esset transitus ab una classe ad aliam. Unde molestè ferebant quòd illa verba Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, intelligeret Augustinus de solis præ destinatis, per distributionem accommodam. At Augustinus huic querelæ non cessit, & in eadem explicatione verborum Apostoli persistit: Ergo constat Augustinum docuisse voluntatem efficacem Dei circa gloriam salvandorum, antecedenter ad præscientiam operum. Unde Valquez prima parte disputatione nonagesima prima, capite tertio, numero decimo tertio hæc scribit: *Orosius & Recentiores qui ipsum sequuntur, existimant se re ipsa Augustino adversari, quòd ille dixerit prædestinationem ante merita prævisa factam fuisse. Quam quidem Augustini sententiam, severam & difficilem admodum esse arbitrantur; & sententia Græcorum, Gallorum, & Massiliensium, asserentium prædestinationem ex meritis fieri se consentire putant.*

16 Confirmatur primò; D. Prosper & S. Hilarius in eisdem Epistolis testantur ex Augustini doctrina plurimos in Gallia viros gravissimos & doctissimos, atque in Episcopali dignitate constitutos, fuisse turbatos, & existimasse ex illa sequi fatalem quandam necessitatem, homines induci in desperationem, bonorum operum sollicitudinem tolli, & hanc sententiam lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem temporis afferre; quæ etiam absurda & inconvenientia nobis objiciunt Adversarii. Sed hæc nullus, quantumvis bardus & stupidus, suspicari potest sequi ex sententia, quæ docet prædestinationem nisi præscientiæ futuri consensus voluntatis, & prævisionem meritum seu bonorum operum supponere: Ergo manifestum est, Augustinum in ea non fuisse sententiam, sed docuisse prædestinationem purè gratuitam, & præscientiam meritum antecedentem.

17 Confirmatur amplius; Sententia Augustini in materia de gratia & de prædestinatione erat omninò diversa, & totaliter opposita doctrinæ Faustii Regiensis, Galliarum Episcopi, & Semi-pelagianorum Antesignani. Nam, ut testatur Sixtus Senensis loco supra citato, Faustus duos edidit libros de gratia & humanæ mentis arbitrio, in quibus, suppresso Augustini nomine, ejus opinionem inlestat, illumque S. Doctorem, & acerrimum divinæ gratiæ vindicem, tanquam Manichæum & Gentilitiæ superstitionis reum traducit & calumniatur: Sed Faustus in præfatis libris, prædestinationem supponentem prævisionem futuri consensus, & præscientiam meritum, apertissimè docet; & alteram quæ meritum præscientiam anteverit, tanquam Gentilitiæ superstitionis impietatem detestatur: Ergo sententia quæ gratiam Dei prædestinationem proficitur, tanquam legitimus Augustini factus habenda est. Major, & Consequentia patent. Minor etiam apertè colligitur ex Faustio libro secundo de libero arbitrio capite secundo, ubi ait: *Præscientiam & prædestinationem Dei malè intelligunt, astruentes quòd inde humanorum actuum causa nascatur.* Et capite tertio & sequentibus sæpè repetit & inculcat tanquam præcipuum suæ doctrinæ fundamentum, *Nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nihil decernit.* Ac tandem capite sexto

A sententiam Augustini, tanquam Gentilitiæ impietatem detestatur exponens eam hæc verba Apostoli: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Sic ait: *Hæc verba hoc vult intelligi Gentilitiæ superstitionis impietas, quòd Deus absque ullo inter bonum & malum moderatoris examine, non ordine regentis, sed pura dominantis, illum affectu dignum reddat, hunc odio: illum recipiat suavitè, hunc excludat imperio.* Quare Baronius loco supra citato, postquam ostendit libros Faustii de gratia & libero arbitrio fuisse ab Hormisda Papa, & ab universalis Ecclesiæ damnatos tanquam hæreticos, & Pelagianam doctrinam continentes, sic concludit numero trigésimo secundo. *Cum igitur Faustii sententia, ab Ecclesia Catholica fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Sacerdotes insurgunt, ut eos confitent, à sancti Augustini sententia de prædestinatione recedant: cum aliquin arma non desint quibus hæretici prosequantur.*

Denique Augustinum fuisse gratiæ prædestinationis propugnatorum acerrimum, ex pluribus ejus testimoniis apertè colligitur. Nam sanctus Doctor libro de corrept. & gratia capite sexto explicans illud Joannis Diaboli: *Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis Diabolus est, sic ait: Illos debemus intelligere electos per misericordiam, illum per judicium: illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, istum ad effundendum sanguinem suum.* Cui Augustinum loqui de electione efficaci, constat ex eo quòd loquatur de electione non communi cæteris Apostolis & Judæ: inefficax autem electio omnibus communis est. Quòd autem de electione ad gloriam loquatur, constat ex illius verbis, *Ad obtinendum regnum suum*: Sed Augustinus docet hanc electionem esse ex misericordia: Ergo merita prævisa præcedit, nec ab illa movetur, aliàs esset ex justitia, & non ex misericordia.

Præterea idem Augustinus de gratia & libero arbitrio capite nono exponens hæc verba Apostoli, *Gratia Dei vita æterna*: ponit quòd cum possit dicere *Apostolus, & rectè dicere, stipendium justitiæ vita æterna*, maluit dicere, *gratia autem Dei vita æterna*, ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad æternam vitam, sed pro sua miseratione perducere. Quod verificari non potest de perductione seu adfectione vitæ æternæ in executione, quia hæc in executione stipendium justitiæ est, & dicere quòd datur sine meritis esset error: Ergo loquitur de illa in intentione, & de ipsa electione prædestinatorum ad gloriam, quæ est purè gratuita, quamvis ipsa gloria in executione per merita sit acquirenda. Sicut quando Rex ex thesauris suis depromit munera danda athletic fortiter & generosè pugnantibus, illa exhibitio mera liberalitas est ex parte Regis, instituentis certamen, licèt ex parte athleticarum, præmium per meritum & laborem sit acquirendum.

E Denique idem sanctus Doctor gratiam prædestinationem clarissimè docet in libro Soliloquiorum animæ ad Deum capite 28. quòd est de profunda prædestinatione & præscientia Dei. Nam ibidem numero 2. alloquens Deum sic ait: *Mundas autem de nobis plus hominum actibus quibus tibi complacuit habitare, quos ab inaccessibilibus profundis secretis judiciorum incomprehensibilium sapientia tua, semper justorum, licèt occultorum, sine eorum meritis prædestinasti ante mundum.*

vocasti de mundo, iustificasti in mundo, & magnificas eos post mundum. Non omnibus autem hoc facis, quod admittunt tales omnes sapientes terra.

Respondent Vasquez & alii Recantiores:

Angustinum prædicis locis loqui de electione ad gloriam in semine, scilicet de electione ad gratiam, quæ est semen gloriæ, de qua verum est dicere, illam esse purè gratuitam, & ex divina misericordia, ac merita prævisa antevertere.

Sed contra primò: Augustinus in primo testimonio loquitur de electione discernente cæcos Apostolos à Jada & reprobis: At electio ad gloriam in semine, non sic dicitur, cum Judas electus fuerit ad gratiam, quæ est semen gloriæ, & consequenter ad gloriam in semine: Ergo non loquitur de electione ad gloriam in semine, sed de efficaci electione ad gloriam in semine.

Secundò, Augustinus præfato loco dicit *Apostolos dicit esse ad regnandum cum Christo*: Sed regnare cum Christo, est proprium gloriæ, & non gratiæ hujus viæ, alioquin reprobis quæ est in gratia, posset dici regnare cum Christo, quod est absurdum: Ergo idem quod prius.

Tertiò, Augustinus dicit *Apostolos electos fuisse ad regnandum cum Christo, non quomodo electus est Israel*: Si autem de sola electione ad gratiam ageretur, non solam non diceret *ad regnandum cum Christo*, ut jam expendimus, sed neque excluderet Judam, cum ille ad gratiam fuerit electus, sicut & alii: Ergo, &c.

Quartò, Augustinus in secundo testimonio loquitur de vita æterna quæ nobis reddetur in finem: Sed hæc non est nisi gloria in seipsa, non ut contineat virtualiter & terminaliter in gratia hujus viæ, nam ista etiam nunc habetur: Ergo Augustinus non loquitur de gloria in semine.

Quintò, Idem S. Doctor ibidem ait: *Cum Apostolus post vitam æternam appellare stipendium justitiam, maluit illam gratiam appellare*. At hoc non potest verificari de gratia, sed solum de gloria: nam gratia cum detur merè gratis, & ex nullis præcedentibus meritis, stipendium justitiæ appellari non potest: Ergo Augustinus ibi non loquitur de electione ad gratiam, sed ad gloriam.

Deniq; idem S. Doctor in tertio testimonio ex libro Soliloquiorum desumpto, loquitur de illis quos Deus justificat in hoc mundo, & magnificat post hunc mundum, ut constat ex verbis supra relatis: Sed illi sunt prædestinati ad gloriam, ut patet: Ergo loquitur de electione prædestinatorum ad gloriam.

Secundò respondent alii: Augustinum loqui de electione ad gratiam ut perseverantem finaliter, quæ non est communis prædestinatis & reprobis, sed propria prædestinatis.

Sed hæc etiam solutio non satisfacit: Primò quia si quæ inconvenientia ex efficaci electione ad gloriam sequuntur, eadem inferuntur ex efficaci electione ad perseverandum finaliter ante merita prævisa: Ergo ista concessa, concedi etiam debet electio efficax ad gloriam, merita prævisa anteverrens.

Secundò, Gratia ut finaliter perseverans, est medium efficax in ordine ad gloriam: Sed, ut constabit ex dicendis §. sequenti, efficax electio mediè efficacis ad finem, efficacem finis intentionem supponit: Ergo &c.

Tertiò, Perseverantia in executione non ponitur in adultis, nisi dependentèr à propriis a-

ctibus, & tamen juxta hanc solutionem, electio ad illam, bona opera prædestinati præcedit: Ergo etiam electio ad gloriam, non obstante quòd in executione conferatur adultis dependentèr à meritis, antecederet illorum prævisionem.

Denique respondent alii cum Lessio: Electio nem ad gloriam appellari ab Augustino gratuitam, & ex misericordia, per exclusionem præcedentium operum naturalium, non per exclusionem præcedentium meritum gratiæ: quia, inquit, intentum D. Augustini locis supra citatis, erat impugnare Massilienses, qui ponebant prædestinationem post prævisa merita quæ erant ex conatu naturæ, & non ex auxilio gratiæ.

Sed hæc etiam solutio est insufficientis, & rejicitur primò: Quia Augustinus locis citatis, non solum docet electionem prædestinatorum ad gloriam esse ex misericordia, quia non est ex meritis, sed etiam quia est meritum causa: quod egregiè declarat D. Prosper 2. de vocati Gentium capite trigésimo quinto dicens: *Deus hu quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis*: Ergo Augustinus intendit electionem prædestinatorum ad gloriam, esse purè gratuitam, & non solum non esse ex meritis naturæ, sed neque etiam ex meritis gratiæ.

Secundò, Plures ex Massiliensibus contra quos agebat Augustinus, asseriebant electionem ad gloriam esse ex prævisis meritis gratiæ, ut constat ex Prospero Epistolâ ad Augustinum, ubi sic habet: *Hæc ipsorum [scilicet Massiliensium] definitio atque professio est, omnem quidem hominem Adamo peccante peccasse, & neminem propter opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari. Qui autem credituri sunt, quive in ea fide qua per Dei gratiam sit servanda mansuri, præfuisse ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futura electioe, & de hæc vita sine bono discessuros esse præviderit*: Ergo non omnes Semipelagianipro causa electionis ad gloriam opera naturæ constituebant; sed aliqui opera prævisa ex gratia, ac proinde Augustinus contra illos disputans utrumque impugnat.

Adde quòd sancti Patres, ut confutent errores hæreticorum, alia solent addere ad complementum doctrinæ, ut magis consentaneâ suis principis. Et ita sanctus Augustinus, dum probat contra aliquos Semipelagianos, electionem ad gloriam non esse ex operibus naturæ, simul ostendit illam esse omnino gratuitam, & à quorumcunque meritum prævisione independentem.

Adde etiam, quòd idem sanctus Doctor locis infra referendis docet hanc quæstionem: cur Deus unum eligat ad gloriam, non verò alium, esse inscrutabilem, & reducendam cum Apostolo ad solam voluntatem divinam: quod esset falsum, si à gratuita prædestinatione non excluderet merita gratiæ, sed solum merita naturæ; nam posset facilè reddi ratio hujus quæstionis, & hæc diversitas reduci ad differentiam operum quæ fiunt ex auxilio gratiæ, ut constat ex supra dictis.

* * *

Quid de D. Thomā?

Ratio fundamentalis nostrae conclusionis exponitur.

24 **A**ugustini vestigia secutus est fidelissimus ejus Discipulus D. Thomas, & gratuitam prædestinatorum electionem ad gloriam ita expresse docuit, ut de ejus mente dubitare, sit in media veluti luce excurrere. Nam S. Doctor hic art. 5. ad 3. ait: *Quare hos elegit ad gloriam, & illos reprobavit, non habet rationem nisi divinam voluntatem: quod falsum esset, si electio prædestinatorum ad gloriam supponeret præscientiam meritōrum.* Et articulo præcedenti docet electionem prædestinati ad gloriam, non oriri in Deo ex bonitate prædestinati, sed causare in illo necessariam bonitatem ad gloriæ consecutionem. At bonitas necessaria ad illius consecutionem sunt merita: Ergo secundum D. Thomam, illa non supponuntur ad electionem ad gloriam, sed causantur originaliter per illam. Item quaest. 6. de verit. art. 2. sic habet: *Quod Deus velit alicui dare gratiam & gloriam, hoc ex mera liberalitate procedit.* Et art. 6. *Præscientia (inquit) meritorum vel propriorum vel aliorum, non est causa prædestinationis.* Et in cap. 9. Epist. ad Roman. lect. 3. *Non potest esse quod merita consequentia gratiam sint ratio miserendi aut prædestinandi, sed sola Dei voluntas secundum quam misericorditer aliquos liberat.* Denique super cap. 1. Epist. ad Ephes. exponens hæc verba Apostoli: *In quo etiam nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue,* hæc scribit: *Ponit Apostolus voluntariam Dei prædestinationem, cuius quidem prædestinationis ratio non sunt merita nostra, sed mera Dei voluntas: propter quod subdit secundum propositum eius.* Et certè, si Rex in edictis, legibus, & ordinationibus suis, pro ratione suam profert voluntatem, hæcque in literis, ac diplomatibus regis, communiter inscribitur clausula, *Car tel est nostre bon plaisir.* Multo magis Deus, Rex regum, & supremus omnium dominus, suum unum beneplacitum, suæque voluntatis æquitatem, pro ratione unica suorum omnium operum habere, & palam profiteri poterit.

25 Dices, D. Thomas 3. p. qu. 1. art. 3. ad 4. ait: *Prædestinatio supponit præscientiam futurorum:* Ergo ex D. Thomā illa non est purè gratuita, sed dependens à prævisione meritorum.

Sed nego Consequentiam, nam D. Thomas ibi loquitur de prædestinatione Christi, quam docet supponere præscientiam futurorum: id est peccati originalis, & peccatorum actualium, quæ in illo ut in radice continentur, & ab illa dependere in genere causæ materialis. Unde acutè ibidem observat Cajetanus, futura esse in duplici differentia: quædam enim constituuntur per ipsam prædestinationem, & sunt effectus illius, & horum præscientia non præsupponitur ad prædestinationem. Alia verò sunt futura, quæ non constituuntur per ipsam prædestinationem, sed ad eam præsupponuntur tanquam subjectum, sicut natura præsupponitur ad ordinem gratiæ, eo quod gratia perficiat naturam & subiectetur in illa; & hoc modo præscientia peccati originalis futuri præsupponitur in Deo ad prædestinationem Christi tanquam morbus naturæ, ad quem sanandum celestis medicus venit.

Ratio fundamentalis nostræ conclusionis sumitur ex D. Thomā locis citatis, & potest breviter sic proponi. Qui ordinatè vult, prius vult finem, quam media ad finem: Sed Deus ordinatè vult: Ergo prius vult finem quam media ad illum: At qui gloria est finis, & merita sunt media ad illam conducentia: Ergo prius vult gloriam quam merita, & consequenter electio ad gloriam non potest esse ex prævisione meritorum. Fundatur hæc ratio in hoc principio quod 3. Ethic. cap. 8. & alibi sæpissimè tradit Aristoteles: *videlicet: Finem prius esse volitum ab agente, quam media ad illum.* Ex quo bene inferitur, quod Deus prius in signo rationis voluit electio bonum vitæ æternæ, nullis præsuppositis meritis, & postmodum determinavit media, scilicet merita, per quæ ad vitam æternam pervenient.

Mirum est quantum hoc argumentum torqueat Adversarios: unde ut ab illo se expediant in omne latus se vertunt. In primis occurrunt Molina dicens Majorem argumenti solum verum esse in his qui distinctis actibus volunt finem & media: non autem in Deo, qui unico simplicissimo acta utrumque attingit.

Sed hæc solutio communiter rejicitur: quia licet Theologi non admittant inter actus divini intellectus aut voluntatis aliquam prioritatem realem, admittunt tamen prioritatem, sicut & distinctionem virtuales, aut rationis rationalia ad quæ terminantur. Sic scientia simpliciter intelligens prius in Deo concipitur, quam scientia visionis: quia prius concipiuntur res sub hæc possibilitatis, quam existentia vel futuritatis. Sic prædestinatio Christi dicitur esse prior prædestinatione Angelorum & hominum, quia reliqui electi sunt in ipso, ut dicitur ad Ephes. Cum ergo finis sit ratio volendi & eligendi media, & ipsa media sint volita propter finem, negari non potest in Deo prioritas quædam virtualis, & secundum rationem cum fundamento in re, inter intentionem finis & electionem meritorum.

Secundò responderet Vasquez, Majorem esse veram respectu illius qui sibi vult & intendit finem, non autem in eo qui vult finem alterius: de cum Deus non sibi, sed nobis velit gloriam, non sequitur illam esse volitam & intentam a Deo, antedecenter ad prævisionem meritorum.

Sed hæc etiam responsio minime infringit rationem D. Thomæ: quod enim finis intenditur sibi vel alteri, parum refert, dum modo sit ratio volendi & appetendi media ad ejus consecutionem necessaria: unde cum gloria prædestinatis volita, habeat rationem finis, & consequenter sit ratio illis volendi gratiam & merita, & omnia alia media ex divina dispensatione ad ejus consecutionem necessaria, illa prius debent esse volita & intenta a Deo, quam merita.

Confirmatur: Sive enim quis intendat sibi finem, vel alteri, semper electio mediorum debet regulari à prudentia: Sed non potest perfectè regulari à prudentia, nisi ex expressa & formali intentione.

Intentione finis; quia recta ordinatio prudentiæ causatur ex recta intentione finis, sicut notitia conclusionum ex notitia principiorum: Ergo quamvis gloria sit finis à nobis obiectus, debet tamen prius esse volita & intenta à Deo, quam merita, quæ sunt media ad illam conducentia.

Confirmatur amplius: Non alia de causa desiderans finem sibi, debet prius efficaciter illum intendere, quam ad electionem efficacem procedere, nisi quia habet in potestate sua finem obiectum, & media: At Deus non solum gloriam habet in sua potestate, sed etiam merita & bona opera, quæ sunt media ad illam conducentia. & omnia quæ nostræ subjacent potestati aliàs. Sicut est quod Augustinus multoties asserit, præcipue in Enchiridio cap. 97. & de corrept. & punit. cap. 14. Deum scilicet, magis habere in sua potestate merita, debet prius intendere gloriam, quamvis illa sit finis à nobis obiectus. Addo, quòd licet Deus non intendat beatitudinem, ut sibi acquirendam, eam tamen intendit, ut à se communicandam hominibus: Ergo non minus debet eligere media ex efficaci intentione illius, quam si eam sibi acquirendam intendere.

Ex his confutata manet responsio aliorum, qui dicunt, quòd quando finis intenditur ut præmium & ut corona (ut contingit in proposito) non est necesse quòd sit volitus efficaciter ante media quæ conducunt ad ejus assecutionem, id est ante merita. Nam finis, siue habeat rationem præmii & coronæ, siue non, debet semper esse ratio volendi media, cum tota bonitas mediorum sumatur à bonitate finis: Ergo semper est prius volitus & intentus.

Addo, quòd ut gloria per modum præmii & coronæ intendatur, satis est ut efficaciter intendat illam per merita in ordine executionis ponenda, nec requiritur quòd talis intentio à meritis tanquam à causa motiva dependeat: ut supra iniquavimus, & latius expendemus in solutione argumentorum.

Tertio respondent alii cum Vasque, hoc argumentum solum probare voluntatem quandam efficacem dandi gloriam, præcedere in Deo voluntatem dandi merita, quæ sunt media ad illam conducentia. Sicut enim Pater v. g. ex simplici & inefficaci voluntate quæ vult filium suum Doctorem vel Episcopum fieri, movetur ut ei præbeat studiorum subsidia; ita etiam (inquit Vasquez) Deus ex inefficaci intentione & voluntate antecedente, quæ vult omnibus dare gloriam, moveri potest ad electionem mediorum. Cui responsioni valde affinis est solutio Lessii asserētis quòd ante merita prævisa, est volita à Deo beatitudo in communi, non tamen in particulari, & ut applicata huic singulari, v. g. Petro.

Verum neque his solutionibus argumentum soluitur, nam contra primam sic insurgo primò. Electio mediorum debet proportionari intentioni finis: Ergo efficax electio mediæ efficacis ad finem, efficacem finis intentionem supponere debet, ut debita proportio salvetur. Ille enim esset plane imprudens, vel stultus, qui non intenderet efficaciter aliquem finem, & tamen eligeret media efficaciter ad illum conducentia.

Secundò, Non minus electio supponit intentionem, quam executio electionem: At realis & efficax finis executio per media, necessariò supponit efficacem electionem: Ergo & efficax ele-

ctio necessariò supponit efficacem intentionem.

Tertio, Non minus pendet electio ab intentione, quam assensus conclusionis ab assensu præmissarum: At assensus certus & evidens conclusionis, præsupponit certitudinem & evidentiam in assensu præmissarum: Ergo efficacia electionis necessariò supponit efficaciam intentionis.

Quartò, Ex inefficaci finis intentione, non nisi à casu potest ad efficacem procedi electionem: At iste procedendi modus divinæ voluntati repugnat: Ergo in illo efficacia electionis mediorum, efficaciam intentionis supponit. Minor patet, Major probatur. Intentio inefficax finis est conjungibilis cum negatione assecutionis finis: Ergo ex vi illius, non per se, sed per accidens, & consequenter à casu, potest obtineri finis; ac proinde non nisi à casu, potest ex illa ad efficacem electionem procedi.

Denique exemplum quo se regit Vasquez, in nullo servat paritatem: pater enim filio Episcopatum desiderans, non habet illum in potestate sua, neque exhibet media efficacia ad ejus assecutionem, & sic non mirum quòd illa mediorum dispositio ex efficaci voluntatis sine nõ oriatur, Deus autem prædestinans homines ad gloriam, & finem acquirendum, & media ad illum efficaciter conducentia, habet in sua potestate, ut supra dicebamus: Ergo repugnat ut ex inefficaci intentione salvandi homines, moveatur ad electionem efficacem mediorum.

Ex quibus facile impugnari potest solutio Lessii. Nam volitio gloriæ solum in communi, & nulli in particulari applicata, non potest esse efficax, sed tantum simplex complacentia & amor illius; cum beatitudo in communi, & ut abstrahit à circumstantiis, & à personis in particulari, non possit poni in actu, nec sub hac ratione ab aliquo assequibilis sit. Ergo si electio efficax mediorum supponat intentionem efficacem finis & non solum simplicem complacentiam & amorem illius, ut jam ostendimus contra Vasquem, manifestum est, ante merita prævisa supponi in Deo intentionem beatitudinis in particulari, & ut applicatam huic singulari, & non solum volitionem beatitudinis in communi, & abstrahentem à circumstantiis & personis in particulari.

Confirmatur primò: Cognitio antecedens electionem prædestinatorum ad gloriam, eamque dirigens, est de hominibus & mediis in particulari: Ergo & ipsa electio: illi enim actus sibi mutuo correspondent.

Confirmatur secundo: Eligere aliquid in communi, & postea in particulari, dicit imperfectionem, utpote processum ab imperfecto ad perfectum: Ergo repugnat quòd Deus prius velit gloriam hominibus in communi, & postea in particulari. Maxime quia voluntas consequens & efficax, qualis est electio ad gloriam, non fertur in res in communi, sed in particulari, & cum omnibus circumstantiis.

Confirmatur tertio: Esto sit possibilis electio efficax ad gloriam absolute, & non ut applicata isti præ alio, procedere tamen ex electione ad illam ut particulariter applicatam, est congruentior operandi modus: Ergo semel probato debere efficacem electionem ad gloriam, præcedere electionem mediorum, non debet esse ad illam in confuso, sed ad illam ut istis applicatam præ aliis. Unde

Respondet quartò idem Lessius, quòd omnis ordinate appetens, prius intendit finem quam

D me-

in Bibli

media ad illud conducentia, si media non solum efficacia sunt, sed etiam formaliter ut talia eligantur electione efficaci; secus autem si quamvis media sint efficacia, non tamen ut efficacia formaliter amentur, qualiter in presenti docet contingere.

41 Sed hæc responsio in primis destruit decretum prædestinationis, de cuius intrinseca ratione est, quod sit preparatio mediolorum efficacium & beneficiorum Dei quibus certissime liberantur quicumque liberantur, ut ex definitione Augustini supra tradita constat.

Deinde electio solum efficax respectu auxiliorum gratiæ quoad suam entitatem, communis est prædestinatis & reprobis: cum in sententia Lessii & aliorum Recentiorum, ipsis etiam reprobis conferantur auxilia gratiæ entitative efficacia; illi enim docent, auxilium efficax entitative non distingui à sufficienti: At electio discernens prædestinatos à reprobis, nequit illis esse communis: Ergo debet esse efficax, non solum respectu entitatis auxiliorum, sed etiam respectu efficaciarum & connexionis quam habent cum gloria.

Tertio hæc responsio Lessii Deo affingit cecitatem vel imprudentiam. Quæro enim, an quando Deus intendit efficaciter dare gloriam electis, in illo priori intentionis cognoscat efficaciam mediolorum quæ ad illam conducent, vel non? Si non cognoscit, caret scientiâ; si verò ea cognoscit & non eligit, caret prudentiâ: quomodo enim prudenter procedit, qui intendens affectionem alicuius finis qui unice dependet ex efficacia mediolorum, eligit media quæ quidem cognoscit esse efficacia, & tamen non vult ea ut efficacia; sic enim manifestè exponitur casui & fortunæ, ac frustrationi finis quem intendit.

42 Mitto solutionem quorundam Modernorum qui dicunt efficacem intentionem gloriæ, & meritæ, se invicem præcedere in diverso genere causæ. Nam intentio gloriæ præcedit electionem mediolorum seu meritæ, in genere causæ finalis, & media ipsa, seu meritæ, præcedunt intentionem gloriæ, seu electionem prædestinatorum ad gloriam, in genere causæ materialis & dispositivæ. Sicut in sententia Thomistarum, in reprobatione voluntas puniendi, & manifestandi suam justitiam, est prior in Deo in genere causæ finalis, quam peccata, & eorum permissio, posterior verò in genere causæ materialis & occasionalis. Hanc inquam responsionem prætermitto, quia illa punctum difficultatis non attingit; prioritas enim in genere causæ materialis & dispositivæ, non est prioritas motivi & causæ finalis, de qua solum agimus in presenti, nec pertinet ad ordinem intentionis, sed executionis: Ergo quamvis daretur quod meritæ prævisæ in genere causæ materialis & dispositivæ electionem ad gloriam præcederent, propterea tamen non essent priora electione ad gloriam, in ordine intentionis, & in ratione motivi, & veluti rationis finalis; sed solum in ordine executionis seu affectionis, quatenus qualificant ipsam personam, & reddunt subiectum dignum & idoneum ut illi detur gloria, quod nullus Catholicorum negat. Et in hoc sensu loquitur S. Thomas hic art. 5. in corp. ubi ait: *Nihil prohibet quod aliquis effectus sit ratio & causa alterius: posterior quidem prioris, secundum rationem causæ meritoria, quæ reducitur ad dispositionem materialem; sicut si dicamus quod Deus præordinavit se daturum alicui gloriam ex merito. His enim verbis*

A solum intendit declarare quod meritæ præcedunt gloriam in genere causæ dispositivæ & materialis, quatenus reddunt hominem idoneum ad hoc ut illi in executione detur gloria ex meritæ; quia sic præordinavit Deus ut ex meritæ detur gloria, non tamen vult quod meritæ se habeant ut motivum propter quod Deus elegit nos ad gloriam; sed potius talem electionem in gratiam Dei voluntatem reducit, ut constet ex locis supra relatis.

§. VIII.

Aliis argumentis eadem veritas suadetur.

B PRæter rationem jam expositam, quæ propria est fundamentalis, alia probabiles adduci possunt ad gratuitam Dei prædestinationem suadendam.

Prima est ex intentione Dei, & adducitur à D. Thoma quæ sit. 6. de verit. art. 2. his verbis: *Finis divine voluntatis est ipsa Dei bonitas, quæ non dependet ab aliquo alio: unde ad hoc quid habeatur à Deo, nullo alio indiget; & ideo voluntas eius non induitur primò ad aliquid faciendum per modum debiti, sed liberaliter tantum, in quantum est bonitas autem in opere manifesta. Ubique autem occurrit aliquid finis quo aliud à Deo voluit esse positum, hoc non procedit à eo secundum rationem alicuius debiti, sed secundum meram liberalitatem: perfectio autem gratiæ & gloriæ sunt huiusmodi bonæ quod sine eis natura esse potest, excedunt enim naturalis virtutis limites; unde quod Deus velit alicui dare gratiam & gloriam, hæc ex mera liberalitate procedit. In his autem quæ ex liberalitate procedunt, tantum causa volendi est ipsa imperabundans affectio volentis ad finem, in quo attenditur perfectio bonitatis: unde causa prædestinationis nihil aliud est quam bonitas ipsius Dei.*

Secunda ratio sumitur ex discrimine voluntatis divine à nostra. Nam ut alibi pro more libro, discurrens idem Angelicus Doctor hic articulo quarto, & supra quæstione vigesima articulo quarto hoc discrimen est inter voluntatem Dei & nostram, eiusque amorem & nostrum; quod voluntas nostra (inquit) non sit causa bonitatis reorum, sed ab ea moveatur, sicut ab objecto; sed amor Dei est fundens & creans bonitatem in rebus. Unde amor Dei erga homines, quo vult illis gratiam & gloriam, est pure gratuitus, nullam sui causam habet qui prima omnium bonorum est causa, illa nullis hominum prævisis allicitur meritæ, qui totum in illis bonum prævenit & infundit, & omnia eorum meritæ causat & donat. Ille (inquit) Dionysius *sua procurator & motor est. Vel ut loquitur Bernardus sermone 70. in Cantica: procedit benignior, rependitur iustior, expectatur iustior. Eandem rationem tangit Chrysostomus homil. 7. in Epist. ad Timoth. his verbis: *In parta Dei bonitas radix est & ratio amandi homines omni electione indignos; est enim tantum divina bonitas, ut ipsa sola sufficiat ad rationem & causam amandi, non expectat nec requiritur causa ex parte eorum qui amantur. Electio ergo hominum tam ad gloriam quam ad gratiam, est pure gratuita, & ex bonitate & misericordia Dei, non verò ex merito eorum & bonorum operum præscientia originem ducens: unde Osæ 2. dicitur, *Desponsabo te in misericordiationibus. Apud homines uxor viro dotem affert: Deus autem nos desponsat in misericordiationibus; nullam præcedente meritæ vel innate bonitatis dote, sed solâ misericordiâ; Juxta illud***

Jerem. 31. In charitate perpetua dilexi te, id est ad-

traxi te miserans.
 Tercia ratio petitur ex altitudine & incomprehensibilitate mysterii prædestinationis, quæ tollitur ex Adversariorum sententia. Si enim electio prædestinatorum ad gloriam fieret ex merito prædestinatorum, posset de facili assignari ratio cur iste assumatur, & alter relinquatur; posset siquidem dici, quod ille prævideretur bene operaturus, alter verò male operaturus: Sed hoc est contra altitudinem hujus mysterii, de quo Apollolus ait ad Rom. 11. *O altitudo divinarum sententiarum & scientie Dei: quam incomprehensibilia sententia eius!* &c. Est etiam contra Augustinum de prædestin. Sanct. cap. 7. Ex duobus (inquit) aliis quibusdavis impiis, cur hic assumatur, & alius relinquatur, iudicia Dei incomprehensibilia. Et Epist. 111. explicans significationem ligni crucis, ad prædium reducit occultam rationem, cur unus eligatur, non verò alter. Videndus est etiam S. Thomas 3, contra Gentes cap. 16. ubi docet quod non est ratio inquirenda quare Deus hos elegit & convertat, & non illos, hoc enim exemplum eius voluntate procedit, quod cum omnia serent ex illa, quedam facta sunt alius digniora; sicut ex lignis voluntate artificis procedit, ut ex eadem massamitter disposita, quedam vasa formet ad nobiles usus, & quedam ad ignobiles: iuxta illud ad Romanos 9. *An non habet potestatem signus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam?* Idem docet hic articulo quinto ad tertium his verbis: *Quare hos elegit ad gloriam, & illos reprobovit, non habet rationem nisi divinam voluntatem: unde Augustinus dicit super Ioannem, quare hanc trabat & illam non trabat, noli velle dyudicare, si non vult errare. Sicut etiam in rebus naturalibus, quod hoc pars materia sit sub ista forma, & illa sub alia, dependet ex simplici divina voluntate, sicut ex simplici voluntate artificis dependet, quod ille lapis est in ista parte parietis, & ille in alia, quamvis ratio artem habeat quod aliqui sint in hac, & aliqui sint in illa.*
 Quatum argumentum sumitur ex eo quod in Scriptura prædestinatio frequenter sortis nomine designatur: Ad Ephesios 1. *Sorte vocati sumus secundum propostum eius qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.* Ad Colossenses 1. *Dignos nos fecit in partem sortis sanctorum.* Plura sunt alia loca in quibus Sanctorum electio sorte nomine designatur: ut Danielis 2. *Sapientia 7. Psalm. 124. & Actorum 26.* Hujus autem appellationis nulla alia ratio esse potest, quam quia licet aliquid dicitur sorte alicui contingere, quod ei accidit absque prævia causa & studio ejus: ita prædestinationis nulla reperitur causa ex parte nostri, sed illa in solam gratuitam Dei electionem reducenda est, juxta illud Psalm. 17. *Talium me fecit quantum voluit me.* In cuius rei typum, terra promissa, quæ figura erat regni cælestis, sorte nulla est a Josue distribui. Et Esther 10. *Deus duas sortes esse præcepit, unam populi Dei, & alteram cunctarum Gentium, ut significat, populum illum, non ex meritis, sed quasi sorte separatam esse à cæteris.* Hoc argumento ex sorte appellatione desumpto utitur S. Augustinus concione 2. super Psalm. 35. ad gratuitam prædestinatorum electionem suadendam.
 Quinta ratio supra fuit insinuata. Quando tam finis affectio, quam mediatorum efficacium applicatio, subsumt potestati alicujus, potest efficaciter velle finem ante prævisa media: Sed tam gloriæ affectio, quam hominum merita, sub-

A sunt potestati Dei; potest enim quem voluerit, & per ea media quæ voluerit, salvum facere, ex Augustino de corrept. & gratia cap. 14. Ergo Deus ante prævisa merita potest gloriam velle efficaciter prædestinatis, & ex hujus finis intentione, media ad illius affectuionem efficaciam, eligere ac preparare.

B Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Si in potestate ejus qui proponit præmium, est dare alteri vires, industriam, fortunam, cæteraque omnia ad merendum necessaria; ita quod non solum præmium, sed etiam meritum, & victoriam dare possit, talis bene potest ante merita prævisa intendere dare ei præmium, virtualiter volendo dare illi meritum, ex vi talis intentionis: eò quod merita illa non debeat ipse præmiator expectare vel supponere, sed donare & causare. Unde cum in potestate Dei sit dare hominibus merita, & bona opera, & quidquid ad merendum requiritur; quia hæc non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promittit & donat, ut docet Augustinus de prædestin. Sanct. capite decimo. Et quia, ut loquitur idem sanctus Doctor, dum merita nostra remunerat, sua dona coronat: potest ante prævisa merita, ex motivo suæ largitatis vel misericordiæ, eligere homines ad gloriam, obligando se ex vi talis intentionis & voluntatis, ad dandum illis ipsa merita & bona opera, & quidquid ad merendum requiritur.

C Ex quo habes notabile discrimen, quod intercedit, quantum ad hoc, inter Deum & Reges ac Principes terræ. Nam Princeps, cum non habeat in sua potestate merita militum, non potest, ante illorum prævisionem, velle efficaciter, sed tantum ineffaciter, illis conferre præmiu; Deus verò, cum in sua potestate habeat merita prædestinatorum, ante illa prævisa, potest velle illis conferre præmium per merita, non solum voluntate inefficaci & antecedente, sed etiam efficaci & consiguiente.

D Deniq; eadem veritas demonstrari potest omnibus argumentis quæ militat contra scientiam mediam: ut enim liberè fatentur Adversarii, illà sublata, non potest admitti electio prædestinatorum ex prævisis meritis.

§. IX.

Corollaria præcedentis doctrine.

E X dictis colliges primò: electionem ad gloriam factam ante prævisa merita, extendi etiam ad determinatum gradum beatitudinis, quem in particulari habebit quilibet prædestinatus. Quia non solum gloria absolute considerata, sed etiam in gradu determinato, est finis meritum: Ergo sic debuit terminare efficacem electionem antevertentem merita. Consequentia patet ex supra dictis, nam finis ut sic ordine intentionis est prior mediis ad illum ordinatis.

F Colliges secundo: prædestinationem non solum hominum, sed etiam Angelorum fuisse ante prævisa merita. Probat eadem ratione: quia volitio quæ Deus voluit Angelis gratia & merita, est volitio non finis, sed mediatorum: Ergo supponit volitionem finis ad quem media ista ordinantur, & consequenter supponit electionem ad gloriam. Adde, quod prædestinatio hominum & Angelorum, est ejusdem rationis & speciei,

ciei, ut docet D. Thomas hic art. 1. ad 3. Ergo si-
cut prædestinatio hominum supponit electione
absolutam ad gloriam ante prævisa merita, ita
& prædestinatio Angelorum. Hoc Corollarium
probant etiam omnia argumenta, quibus Tracta-
tu præcedenti divinorum decretorum efficaciam,
ad statum innocentie Angelorum & hominum
esse extendendam, monstravimus. Videri etiam
potest Estius, in 1. sentent. dist. 41. ubi hanc sen-
tentiam fuisse & doctè explicat & defendit.

Disp. 5.
art. 7.

51 Colliges tertio: gloriam & merita, non uno
actu, sed diversis virtualiter, esse à Deo efficaci-
ter volita. Nam electio ad gloriam ut finem, ob-
tinet rationem intentionis, voluntas autem gra-
tiæ & meritum, rationem electionis sortitur:
At electio & intentio in nobis distinguuntur
realiter, & in Deo virtualiter; sicut actus lumi-
nis principiorum in nobis causaliter realiter actum
scientificum, & in Deo virtualiter: Ergo electio
ad gloriam, & voluntas gratiæ & meritum,
virtualiter in Deo distinguuntur.

52 Colliges quarto: præter decretum intentionis
gloriæ, meritum prævisionem antevortens,
dari aliud executivum circa gloriam, merita
prævisa supponens. Ita frequentius tenent nostri
Thomista, contra Nazarium, Alvarem & Her-
reram, & colligitur manifeste ex fundamentis
disp. præcedenti art. 2. statutis: ibi enim ostendi-
mus, quòd sicut in nobis intentio & usus sunt
duo actus voluntatis distincti, quorum primus e-
lectionem mediorum præcedit, secundus verò
post electionem est, & circa executionem me-
diorum & finis versatur. Ità de Deo, nostro mo-
do intelligendi, asserendum est, & in voluntate
divina, præter electionem mediorum, ad ordi-
nem intentionis spectantem, admittendum est
decretum executivum de iisdem mediis, ab ele-
ctione aliqua ratione distinctum; quòd decretum
est ipsa volitio, quæ Deus vult efficaciter suam
potentiam executivam applicare, ad hoc ut præ-
destinati suo tempore gloriam consequantur.

53 Potest insuper eadem veritas hac ratione sua-
deri. Actus exterior habere nequit honestatem
alicujus virtutis specialis, nisi actus aliquis inte-
rior voluntatis, eadem honestate formaliter gau-
deat. Sicut enim actui exteriori non competit
formaliter libertas, sed solum ratione interioris
ita nec honestas seu bonitas moralis, quæ in li-
bertate fundatur, eamque supponit: Sed exterior
gloriæ collatio, gaudet formaliter honestate ju-
stitiæ, ut docent Theologi in Tractatu de me-
rito. & constat ex verbis Apostoli 2. ad Timot. 4.
*De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam red-
de mihi Dominus in illa die iustus iudex.* Quibus de-
clarat gloriam dari à Deo ut iusto Iudice, & tan-
quam coronam iustitiæ, & consequenter non so-
lum ex gratitudine, aut fidelitate, sed ex vera &
propria iustitia: Ergo datur aliquis actus volun-
tatis divinæ, huiusmodi honestate formaliter
gaudens, cumque electio efficax ad gloriam, spe-
ctans ad ordinem intentionis, tali honestate non
gaudeat, sed sit pure gratuita & liberalis, admit-
tendum est in Deo decretum executivum, in-
duens talem honestatem.

54 Confirmatur: Merita, cum sint media mora-
lia, non aliter causant finem executionem, nisi
movendo voluntatem præmiantis ut velit præ-
mium conferre: Ergo si merita iustorum causent
temporalem gloriam executionem, movent vo-
luntatem divinam, illamque inclinant ad gloriam
exhibitionem: At divina voluntas temporaliter

moveri non potest, nec motivum aliquid de
novo in tempore habere, sicut nec in tempore a-
liquid velle de novo: Ergo ab æterno moventur
à merito; cumque de voluntate gloriæ intenti-
va hoc nequeat verificari, necessario admitten-
dum est in Deo decretum aliquid executivum
ab intento distinctum, quod merita prævisa
supponat, & ab illis tanquam à causa motiva de-
pendeat. Hoc etiam probant plura Scripturæ, &
Sanctorum Patrum testimonia, quibus Vasquez
& alii Recentiores suam firmare conantur sen-
tentiam, quæ licet illam nec leviter indicent,
hoc tamen corollarium vehementer suadent, ut
magis constabit ex dicendis articulo sequenti.

Colliges ultimo: præscientiam cooperationis
vel boni usus liberi arbitrii, non esse causam, ra-
tionem, aut conditionem sine qua non prædesti-
nationis.

Probatur: Effectus prædestinationis non po-
test ad eam præsupponi, nec ut causa, nec ut ra-
tio, nec ut conditio sine qua non illius. Sed coo-
peratio vel bonus usus liberi arbitrii, est effectus
prædestinationis, ut disp. sequenti ostendimus,
& expressè docet S. Thomas quaest. 6. de verit.
art. 2. ad 1. ubi ait: *Hoc ipsum quod est velle accipere
gratiam, est nobis ex prædestinatione.* Et hic art. 5.
*Non est distinctum (inquit) id quod est ex prædestina-
tione & ex arbitrio nostro: sicut nec est distinctum quod
est ex causa prima & secunda.* Ergo cooperatio, vel
bonus usus liberi arbitrii, ut à Deo præscius,
non potest ad prædestinationem præsupponi ut
causa, vel ratio, aut conditio sine qua non illius.
Eadem ratione videtur S. Augustinus cap. 17. 18.
& 19. de prædestinatione Sancti contra Maullien-
ses, asserentes præscientiam fidei quæ credere
incipimus, esse rationem prædestinationis, &
hunc errorem impugnat, ostendendo talem esse
effectum prædestinationis. Quod specialiter
probat ex illo ad Ephes. 1. *Sortem consecrati sumus,
prædestinati secundum propositum eius qui universa
operatur.* Ex quo infert ibidem cap. 19. *Ipse ergo ut
credere incipiamus operatur, qui universa operatur.*

Præterea, si ex parte Prædestinatorum daretur
causa, ratio, vel conditio suæ prædestinatio-
nis, solubilis esset questio quam D. Paulus & S.
Augustinus, alique SS. Patres proponunt ut in-
solubilem, cur scilicet Deus hunc prædestina-
verit & non illum? vel quòd idem est, quare hoc
& non illum traxerit? Nam assignare ex parte
hominis causam, rationem, seu conditionem, ra-
tione cuius iste prædestinetur & non ille, est sol-
vere questionem. Unde Lessius li. de prædestin.
& reprob. sect. 4. num. 46. non veretur dicere:
*Non esse insolvibile, cur vocatio in illo sit inefficax in
actu secundo, in isto efficax, id enim pendet ab arbitrio
libertate, in cuius manu est facere, ut sit efficax vel in-
efficax.* Cum tamen D. Prosper cap. 25. de vocat.
Gentium expressè doceat, *Hanc questionem prædestina-
tionem non posse solvi per humani arbitrii velle vel
nolle.*

Confirmatur exemplo figuli quo utitur D.
Paulus ad hoc explicandum: nulla enim potest
assignari ratio, cur ille ex eadem massa lutiformi
met quædam vasa in honorem, alia verò in con-
tumeliam, sed hoc ad solum beneplacitum suæ
voluntatis reducitur.

ARTICULUS II.

Convelluntur fundamenta Adversariorum.

Fundamenta Adversariorum, alia desumpta sunt ex Scriptura, & SS. Patribus, alia ex ratione perita. Quæ sunt primi generis; hoc §. delineantur alia vero in sequentibus.

§. I.

Exponuntur testimonia Scripturæ, & Sanctorum Patrum, quæ videntur favere adverse sententia.

Obiunt in primis Adversarii contra non sententiam illud Matthæi 25. *Venite heredes mei, possidete paratum vobis regnum: quia filii hominis, & deditis mihi manducare &c.* Ubi præcipua illa causalis enim (inquit Vazquez) non solum ad temporalem gloriæ exhibitionem, sed etiam ad æternam eius præparationem, est referenda. Secundo illud Pauli 1. ad Corinth. 4. *Quos non vidit, nec in cor hominis ascendit quæ preparavit Deus diligentibus se.* Ubi etiam illa verba, *Diligentibus se*, causam præparationis, & non solum executionis subinducunt. Tercio illud Pauli ad Rom. 8. *Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui, ut est, quos præscivit bene operaturos, & conformes futuros imagini filii sui, hos prædestinavit.* Unde Ambrosius super caput 8. Epistolæ ad Roman. exponens illa verba Apostoli, dicit: *Deus eos quos præscivit devotos, elegit ad promissa præmia capeßenda.* Et lib. 5. de fide: *Quorum (inquit) merita præscivit, horum præmia prædestinavit.* Cui conciliat Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 24. His verbis: *Prædestinavit ad regnum quos ad se præscivit misericordia prævenientis auxilio redituros.* Item Augustinus lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. ait: *Electio non præcedit iustificationem, sed electionem iustificatio.* At eadem est ratio de præcedentia meritorum: ergo etiam ex Augustino præscientia meritorum electionem prædestinatorum ad gloriæ antecedit. Unde ibidem subdit: *Quod dictum est quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video quomodo sit dictum, nisi præscientia.* Denique S. Thomas super cap. 8. Epistolæ ad Roman. lect. 6. expendens hæc verba Apostoli: *Quos præscivit, hos & prædestinavit,* hæc scribit: *Circa ordinem autem præscientiæ & prædestinationis dicunt quidam quod præscientia meritorum bonorum & malorum est ratio prædestinationis, & reprobationis &c.* Et paulo post subiungit: *Et hoc quidem rationabiliter diceretur, si prædestinatio respiceret tantum vitam æternam quæ datur meritis: sed sub prædestinatione cadit omne beneficium salutare, quod est homini ab æterno divinitus preparatum: unde eadem ratione omnia beneficia quæ nobis confert ex tempore, præparavit nobis ab æterno.* Unde ponere quod aliquod meritum ex parte nostra præsupponatur, cuius præscientia sit ratio prædestinationis, nihil est aliud quam gratiam ponere dari ex merito nostro. Quibus verbis S. Thomas aperte videtur docere, quod quamvis prædestinatio ad gratiam sit pure gratuita, & independens à præscientia meritorum; prædestinatio tamen ad gloriæ merita prævisa supponit.

Ad primum & secundum testimonium respondent Estius & alii, Scripturam his locis non significare bonorum operum merita causam esse præparationis regni, sed possessionis il-

lius; & particulam illam causalem, enim, non esse referendam ad dictionem, *paratum*, sed ad verba antecedentia, *Venite & possidete*: Quæ solutio probabilitate non caret. Secundo tamen responderi potest, dato etiam quod ibi Scriptura loquatur de æterna præparatione gloriæ, & non solum de eius temporali possessione, & consecutione; hæc debere intelligi & explicari de decreto executivo, quod præscientiam meritorum supponit, non verò de intentivo, quod est pure gratuitum, & meritorum prævisionem antecedens, ut exposuimus 4. corollario §. præcedentis.

Ad tertium testimonium dicendum est, aliquando in Scriptura nomine præscientiæ intelligi decretum Dei prædestinantis, ut docet D. Augustinus de bono perseverantiæ cap. 18. ubi sic intelligit illud ad Roman. 11. *Non repulit Deus plebem suam quam præscivit: id est prædestinavit.* Et ibidem subdit: *Quid nos prohibet quando apud aliquos verbi Dei tractatores legimus præscientiam Dei, & agitur de vocatione electorum, eandem intelligere prædestinationem.* Unde non est sensus verborum Apostoli, quod Deus præscivit prius merita prædestinatorum, & postea eos prædestinavit; sed quod eos prædestinando, illorum merita in sua prædestinatione præsciverit. Quare constructio illa verborum Apostoli supra relatæ, non est legitima, & reprobat a D. Thoma ibidem lect. 6. ubi inquit, quod *Convenientius sic ordinatur littera: Quos præscivit, hos & prædestinavit conformes fieri imagini filii sui: ut ista conformitas non sit ratio prædestinationis, sed terminus vel effectus.*

Potest etiam responderi: ly *præscivit* significare scientiam approbationis, & sensum esse, Deum per actum imperii (in quo ut supra ostendimus prædestinatio essentialiter consistit) præparasse, & complete prædestinasse eos quos per scientiam approbationis, fundatam in decreto, ex vi suæ electionis efficacis, præscivit futuros initiativè conformes imagini filii sui. In quo etiam sensu explicari possunt verba Ambrosii, & Fulgentii.

Ad Augustinum respondent aliqui cum Belarmino libro 2. de gratia cap. 17. illum libros ad Simplicianum juvenem scripsisse, & senem effectum, sententiam de electione ad gloriæ quam citatò loco docuerat, retractasse. Sed hæc responsio non placet. Tum quia Augustinus in libris retractationis, ubi quæ minus veritati consentanea docuerat, humiliter retractavit, mentione factâ librorum ad Simplicianum, doctrinam in eis contentam non reprobat, nec retractat, sed potius commendat, asserendo elaboratos esse pro libero arbitrio, sed divinam gratiâ vicisse. Tum etiam quia in libro de prædestinatione Sanctorum cap. 4. remittit Semipelagianos ad librum quem scripsit ad Simplicianum, quod minime faceret, si aliquid in eo doctisset contrarium veræ doctrinæ de prædestinatione & electione, quam contra Massilienses astruere contendebat. Unde melius respondetur, juxta doctrinam traditam ultimo corollario §. præcedentis, quod quando Augustinus loco citato dicit quod electionem præcedit iustificatio, & quod quando Apostolus dixit *Elegit nos Deus ante mundi constitutionem*, hoc non est dictum nisi præscientia: loquitur de electione ad gloriæ in ordine executionis, non in ordine intentionis; hanc enim in sententia Augustini merita prævisa

præ-

precedere, supra §. 5. ostensum est. Vel nomine præscientiæ, intelligit scientiam fundatam in decreto, ut ipsemet cap. 18. libri de bono perseverantiæ, alios SS. Patres exponit.

62 Eodem modo exponendus est locus D. Thomæ desumptus ex commentario super caput 8. Epistolæ ad Romanos. Ibi enim S. Doctor sumit prædestinationem non pro decreto intentivo gloriæ, quod in ejus sententia meritorum prævisionem anteverit, sed pro decreto executivo illius, quod merita prævisa supponit: solumque intendit docere, hoc intercedere discrimen inter prædestinationem ad gloriæ & prædestinationem ad gratiam, in ordine executionis consideratas, quod prima non est purè gratuita, sed dependet à præscientia meritorum. Secunda verò est purè gratuita, & independens à meritis.

§. II.

Solvuntur argumenta ex ratione petita.

63 **C**ontra gratuitam prædestinationem objicitur primò, Si Deus ante prævisa merita eligeret homines ad gloriæ, eam consequerentur, etsi nulla haberent merita: Consequens est falsum, ut patet: Ergo &c. Sequela probatur: Voluntas illa sic eligens est efficax, ac proinde debet infallibiliter sortiri suum effectum: Ergo si illa sit purè gratuita, & independens à præscientia meritorum, sequitur quod etiam nullis existentibus meritis, electi gloriæ consequerentur.

64 **R**espondeo negando sequelam Majoris: Licet enim ante prævisa merita Deus velit dare gloriæ prædestinatis, non tamen sine meritis; imò potius ex voluntate illa gratuita, tanquam ex prima radice oritur voluntas dandi gratiam & merita, quibus tanquam mediis electi vitam æternam infallibiliter consequantur: juxta illud quod ex D. Prospero supra retulimus, *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* Unde præcipua Adversariorum argumenta in hac materia, duplici æquivocatione laborant. Prima est, qui nò distinguunt inter hoc quod est Deum velle dare gloriæ per merita, & velle dare propter merita. Primum est verissimum, & significat Deum non velle dare gloriæ in executione sine meritis & bonis operibus, quia vult illam dare per modum præmii & coronæ. Secundum verò est falsum, & denotat Deum, intuitu meritorum quæ prævidet, moveri & excitari ad eligendum homines ad gloriæ. Primum significat, bona opera intrare prædestinationem ut effectus ex illa subsecutos & derivatos. Secundum verò denotat merita prævisa ad illam spectare ut motiva intendendi & volendi gloriæ.

Secunda æquivocatio est similis præcedenti, & consistit in hoc, quod Adversarii has duas propositiones confundunt: *Deus gratis vult dare gloriæ. Et Deus vult dare gloriæ gratis:* quæ tamen sunt valde diversæ, & diligenter distinguendæ. Prima enim est verissima, & significat quod Deus gratuito motivo movetur ad intendendam gloriæ. Secunda falsa, & erronea, & denotat quod in ordine executionis Deus velit dare gloriæ adultis sine meritis & bonis operibus. Unde subtiliter Scotus in reportatis dist. 41. quæst. unica §. *De argumento,* explicat hanc propositionem, *Deus vult Petrum præmiare propter merita,* & dicit quod *ly propter merita,* potest constitui cum *ly vult,* & sic est sensus, Deus propter merita vult

A Petrum præmiare, & est falsa. Vel potest constitui cum *ly præmiare,* sic Deus vult Petrum præmiare propter merita, & in hoc sensu est vera.

Quando verò additur, quod voluntas illa sic eligens gratuito homines ad gloriæ efficax est: Ergo nullis etiam existentibus meritis, electi gloriæ consequentur: neganda est Consequetia, si enim est efficax, non est possibile quod in electis nulla inveniat merita, quia ad hoc ipsum efficax est, ut causet ipsa merita, & merita sint effectus ejus; nam illa est efficax voluntas finis, quæ virtualiter continet media, & causat de facto illa.

B Objicitur secundo: Quod est volitum per modum coronæ, non potest efficaciter intendi ante prævisa merita: Sed Deus vult gloriæ adultis per modum præmii & coronæ, & non solum per modum hæreditatis, ut definitur in Tridentinis, & constat ex verbis Apostoli supra relatis: Ergo Deus nequit illam efficaciter intendere ante prævisa merita. Minor patet, Major verò probatur. Corona essentialiter dependet à meritis, & refertur ad illa: Ergo quod est volitum per modum coronæ, non potest efficaciter intendi ante prævisa merita.

C Respondeo negando Majorem: ad cujus probationem, distinguo Antecedens, Corona dependet essentialiter à meritis, in ordine executionis, & in genere causæ efficientis, concedo Antecedens, in ordine intentionis, & in genere causæ finalis, nego Antecedens, & consequentiam. Ut enim gloria in ordine intentionis prior præscientia meritorum, sufficit quod licet dependeat à meritis in genere causæ efficientis, non dependeat ab illis, sed potius illa causet, in genere causæ finalis.

D Dices: Implet intelligi coronam ut coronam, sine ordine ad merita: Ergo implet intendi sine ordine ad illa, & consequenter ante illorum prævisionem.

E Respondeo distinguendo Antecedens; sine ordine ad merita, ut causantia in omni ordine, nego Antecedens. Sine ordine ad merita, ut causantia in ordine executionis, & causata in ordine intentionis, concedo Antecedens, & distinguo Consequens eodem modo: ex quo solum sequitur debere attingi merita à decreto intentivo coronæ, ut ejus effectus, non autem ut motiva illius.

F Instabis: Quia pœna ut pœna est effectus de meritorum, implet in ordine aliquo intelligi aut intendi efficaciter absque prævisis demeritis ut motivis: At corona ut corona, non minus est effectus meritorum, quàm pœna demeritorum: Ergo implet intelligi aut intendi efficaciter absque prævisis meritis, ut motivis & causis illius.

G Respondeo distinguendo causalem Majoris: Præcisè quia est effectus demeritorum, nego Majorem. Ex hoc, & quia aliàs pœna ut pœna non est de primaria intentione Dei, sed bonum occasionatum, concedo Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam. Nam corona ut talis non est bonum occasionatum, sicut pœna, sed per se amabile, & ideo potest ratione sui in ordine intentionis amari absque occasione & prævisione meritorum, & non ut causata in illo ordine à meritis, sed ut illa causans & inferens.

H Objicitur tercio: Gloria in executione non confertur adultis, nisi ut præmium meritorum: Ergo ab æterno Deus non aliter eam conferre

debitum iudicium Dei duceret, nisi eius in debita misericordia subveniret. Et Epist. i 57. ad Optatum inquit: Tam parvam esse multitudinem electorum, ut ipsa reiectorum multitudine ostenderetur, quam nullus momenti apud Deum iustū sit, quam aliter numerositas iustissime damnatorum, atque ut hinc intelligant qui ex ipsa damnatione redimuntur, hoc fuisse debitum massa illi universa, quod tam magna parti eius redditam cerneretur, non solum in eis qui originali peccato multa addunt mala voluntatis arbitrio, verum etiam in tam multis parvulis, qui tantummodo vinculo peccati originalis obstricti, sine gratia mediatoris ex hac luce rapiuntur.

81 Respondeo secundō, Deum hac paucitate numerum electorum, divinæ electionis eminentiam voluisse ostendere, & significare quā gratuitus, quā admirabilis, quā Dei proprius, quā humilibus pervius, ac superbis repugnans, & denique quā excelsus, & sublimis sit ille finis, ad quem electos suā prædestinatione evehit & transmittit. Videmus enim, quod quantō aliqua sunt nobiliora & excellentiora, tantō sunt rariora & minus communia; ut constat in auro, gemmis, unionibus, & lapidibus pretiosis: Mediocria & in turbam nascentia, saepe natura producit, eximia verō ipsa raritate commendat, inquit Seneca Epist. 42.

Quatuor modis divina bonitas diffundit, & ad extra communicat: scilicet in ordine naturæ, gratiæ, gloriæ, & unionis hypostaticæ: cum hoc tamen discrimine, quod prima communicatio, quæ est omnium infima, est aliis magis extensa, & totum universum continet, omnibusque creaturis communis est. Secunda minus porrigitur, & solas creaturas intellectuales, quas Deus ad ordinem supernaturalem evehit, sinu suo complectitur. Tertia adhuc minus extenditur, & solis prædestinatis propria est. Ultima denique, quæ est omnium præstantissima, aliasque infinitum excedit, solam Christi humanitatem, ad esse personale Verbi Divini assumptam, respicit.

Addo, etiam quod intentio Dei prædestinantis fuit, sibi singulari & speciali vinculo & titulo devincire electos, quapropter rarum debuit fuisse hoc beneficium: nam teste Seneca libro 1. de beneficiis cap. 14. Beneficium quod quibuslibet datur, nulli gratum: quod vales gratum esse, rarum efficit: qui patitur sibi imputari vulgaris.

§. IV.

Solvuntur argumenta & absurda ex inconvenientibus perita.

82 Denique arguunt quidam Recentiores cum Lessio, ex pluribus absurdis & inconvenientibus, quæ dicunt sequi ex nostra sententia. In primis asserunt illam videri rudem & asperam, Dei que bonitate indignam. Quæ enim (inquiunt) non dicam bonitas, sed æquitas patitur, ut Deus ante omnem præscientiam futuri nostri consensūs, & nullā omnino habitā ratione usūs liberi arbitrii, quosdam homines efficaciter ad gloriam eligat, & reliquos spernat & abiciat? Secundo, Hac sententia non parum derogare videtur divinæ sinceritati: quia non sincerè agere, est actiones externas non convenire interno affectui: Sed si vera esset nostra sententia, Dei actiones externæ longè essent dissimiles interno ipsius affectui, nam Deus omnes homines, maxime verò fideles, per Ecclesiam nomine Dei lo-

quentem, indifferenter hortatur ut salutem suā operentur, omnibus eadem sacramenta exponit, ac Christum Dominum in Eucharistia offert: & sic actiones Dei externæ pro salute hominum, sunt pares erga omnes fideles; & nihilominus in nostra sententia, interni ejus affectus sunt erga illos omnino dispares ac dissimiles; cum occulto mysterio, sine ullis meritis vel demeritis præstis, quosdam efficaciter eligat ad gloriam, & ceteros ab ea excludat, seu ad illam non assumat. Certè ludere videtur sic amari, vel illudere.

Tertiō dicunt, hanc sententiam studium propriæ salutis, & zelum animarum extinguere. Nam si illa esset vera, posset unusquisque dicere: si sum antecedenter prædestinatus, quamvis hic & nunc non sim sollicitus de mea salute, non tamen ab illa excidam, sed suo tempore contingat certissime. Si vero non sum ita prædestinatus antecedenter, irriter erunt mei conatus ad salutem meam operandam. Idem dilemma facere posset, quisvis vocatus ad procurandam animarum salutem. Posset enim dicere: vel hæc anima cujus hic & nunc salutem promovere possim, electa est antecedenter à Deo, vel non? Si primum, me hic & nunc quiescente, nihil tamen illi peribit de gloria, imò nec de gradu gloriæ ad quem est destinata. Quod si hæc anima non est electa antecedenter, frustra laborabo. Ex hoc inferunt illi Authores, nostram sententiam populis prædicandam non esse, eò quod homines in salute procuranda seges, bonorumque operum minus studiosos reddere posset.

Demum contendunt, decretum efficax dandi gloriam ante prævisa merita, omnem eventum libertatem, & fatalem necessitatem inducere: quia, inquiunt, tale decretum est quædam impositio meam libertatem antecedens, & in sua efficacia, à quocumque actu meæ voluntatis independentens, nec in manu mea est illud avertere, aut illi jam dato & posito resistere.

Hæc sunt præcipua quorundam Recentiorum argumenta, quibus nostram sententiam, & firmum, ac inconcussum gratuitæ prædestinationis fundamentum conantur evertere. Quibus in primis respondeo, quod hæc omnia inconvenientia fuerunt olim D. Augustino à Pelagianis & Semipelagianis sæpius objecta, ut fuscè ostendimus Præfatu præcedenti, eaque S. Doctores nihil moverunt, quominus sententiam suam de gratuita Dei prædestinatione, constanter tuerentur, & perseveranter teneret usque ad mortem. Neque scandala quæ ob id oriebantur, & nonnullis accidebant, curanda esse putavit, iudicium esse passiva, & quæ ex inscitia veritatis, & impericia Divinarum Scripturarum nascerentur. Ita Pererius Tom. 6. disputationum selectarum in Sacram Scripturam, ad illa verba Apostoli ad Roman. 9. Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Idem testatur Claudius Typhanus, novissimus Societatis scriptor, libro de prioribus & posterioribus cap. 53. ubi hæc scribit. Quam admodum ubi primam Augustinus suam illam de discretionem electorum à reprobis ex solo Dei beneplacito, sententiam evalgavit, nonnulli Catholicis, & non contemnenda in Ecclesia auctoritatis viri (plures scilicet Galliarum Episcopi) eam sunt offensi, dicebantque, ut vera esset, populis prædicandam non esse, quod homines in salute procuranda seges, bonorumque operum minus studiosos reddere posset: sic non desistere posset, suntque adhuc, qui doctrinam illam, non modo falsam, sed

tem & penitentiam, & omnibus indifferenter proponit salutis præcepta, consilia, & remedia, esse effectus & signa voluntatis Dei antecedentis, quæ vult omnes homines salvos fieri, consideratâ naturâ humanâ secundum se, & prout est capax salutis, ac in finem supernaturalem ordinata, ut docet Divus Thomas in prima dist. 46. quæstione prima, articulo primo his verbis: *Hujus enim voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promotio in finem, omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita: scilicet potentia naturales, & præcepta legis, & huiusmodi.* Cum ergo hæc voluntas sit in Deo propriè & formaliter, ut Tractatu præcedenti ostendimus, actiones Dei externæ quibus Deus omnibus hominibus proponit salutis præcepta & remedia, sunt veræ, sinceræ, & non fallaces divini animi & affectus significationes.

Diff. 4.
art. 3.

Ad tertium nego Antecedens, quoad utramque pariem, ad cuius probationem dico, idem prorsus dilemma de præscientia in Adversarios intorqueri posse in hunc modum. Vel nunc sum de illorum numero, quos Deus ab æterno prævidit esse salvandos, vel non sum? Si sum, nulla mea impostitum dissolutio aut segnitie faciet ut inde excidam, cum divina præscientia falli non possit: quid igitur de bonis operibus sollicitus sum? Si non sum, nullâ sollicitudine efficiam ut in illo numero comprehendar: quid igitur restat nisi desperatio? Hac retorsione utitur Augustinus contra Scipelianos capite decimo quinto de dono perseverantiæ, ubi sic habet: *Isa cum dicit, ita nos à confidenda Dei gratia, id est, qua non secundum merita nostra datur, & à confidenda secundum eam prædestinatione Sanctorum, deterere non debet: sicut non deteremur à confidenda præscientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat: sive nunc rectè vivatis, sive non rectè, tales vos eritis, quales vos Deus futuros esse præcivit, vel boni si bonos, vel mali si malos. Nunquid enim si hoc audito, nonnulli in torporem, segnitiamque verantur, & a labore, proclives ad libidinem, post concupiscentias suas eant, propterea de præscientia Dei falsum putandum est esse quod dictum est? Nonne si Deus illos bonos futuros esse præcivit, bonierunt, in quantalibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt, in quantalibet nunc bonitate cernantur? Sicut ergo hic discursus est vitiosus, ita inanis est ratioctinatio Adversariorum.* Nam ut egregè discurret idem Augustinus in eodem libro capite decimo septimo. *Sicut ille quem Deus castum futurum esse præcivit, quamvis id incertum habeat, agit ut castus sit: ita ille quem castum futurum prædestinavit, quamvis id incertum habeat, non idè non agit ut castus sit (hoc est non idè non est sollicitus agere ut castus sit) quoniam Dei dono se audit futurum esse quod querit, imò etiam gaudet eius charitas, nec inflatur, tanquam id non acceperit. Non solum ergo prædicatione prædestinationis ab hoc opere non impeditur, verum ad hoc adiuvatur, ut cum gloriatur, in Domino gloriatur.* Uterque igitur qui de numero electorum est, sive ex prævisione, sive ex prædestinatione, sollicitus de bonis operibus ac salute esse debet, quia & prædestinatio & præscientia, habet per sollicitudinem & opera bona, electionis effectum re ipsa conferre, ut explicat Divus Thomas hic articulo octavo. Nec ulla ratio est, cur minus solliciti simus ut præstemus id quod per nos ipsos Deus fieri

prædestinavit, quàm id quod Deus nos facturos esse præcivit. Nam sicut non fieret id quod Deus præcivit esse futurum, nisi adhiberentur ea media per quæ id futurum esse præcivit, ita non fieret id quod præordinavit, decrevitque talibus mediis fieri, nisi quoad talia media per quæ istud fieri decrevit, adhiberentur.

Ex hoc patet responsio ad illud quod addunt de zelo salutis animarum: cum enim prædestinatio effectum suum non sine hominum aliorum cooperatione fortitur, per illam non tollitur verus & sincerus zelus animarum, in ea quam Augustinus tradidit veritate fundatur, ex qua ferventes cooperatores esse debent voluntatis Dei, fraternæque salutis adiutores. Unde idem sanctus Doctor de correptione & gratia capite decimo quinto quorundam verba refert qui dicebant: *Perceat infirmus, quid ad nos? firmum fundamentum Dei stat, & non perit nisi filius perditionis.* Et statim ea acriter rearguit ac retundit, subdens: *Abi ut ista cogitantes, securos nos in hac negligentia esse debere credamus. Verum est enim quia nemo perit nisi filius perditionis: sed aut per Ezechielem Prophetam, in quidem in peccato suo morietur, sanguinem vero tu de manu speculatoris requiram.* Addit idem Augustinus ibidem, quod Nescientes qui perierunt ad prædestinatorum numerum, qui non perierunt, sic affici debemus charitatis affectu (qui non est alius nisi animarum zelus) ut omnes velimus salvos fieri.

Ad id verò quod addunt Adversarii, populo non esse prædicandam nostram sententiam, ne forte ex ea scandalizentur, vel in desperationem adducantur. Resp. idem fuisse obiectum à Massiliensibus contra Augustini sententiam ut referunt Prosper & Hilarius in Epistolis ad Augustinum, & constat ex ipso Augustino in libro de dono perseverantiæ capite decimo quarto, ubi sic habet: *Aut (Massilienses) prædestinationis definitionem utilitati prædicationis adversari: quasi verò adversata sit apostolorum prædicationi? Nonne ille Doctor Gentium in fide, & veritate prædestinationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non desistit? Cur ergo prædicationi, præceptioni, exhortationi, correptionique, quæ omnia frequenter scriptura divina, existimamus inutilem definitionem prædestinationis quam commendat eadem divina scriptura..... Cur non a nobis prædicabitur prædestinatio, quæ ab omnibus Ecclesiarum Doctoribus publicè prædicata est? Hanc prædicavit Cyrilianus, hanc Ambrosius. Dicatur ergo verum, maxime ubi aliqua quaestio ut dicatur impellit, ut accipiant qui possunt, ne forte cum taceatur, propitius qui capere non possunt, non saltem veritate frustrentur, quæ caveatur falsitate possunt. Quare vis ergo quidam prædicatione gratiæ prædestinationis scandalizentur, ea tamen deleenda non est, quia ut ait Gregorius magus supra relatus: si de veritate scandalum sumitur, utilius permittitur magis scandalum, quàm veritas relinquatur. Aspera iteror est, & quæ solo auditu hominum corda conturbet, altissima divinæ prædestinationis prædicationi, & meritò à Propheta secretum horroris appellatur. Sed nunquid blandientes populis veritates temper proponendæ sunt? Nunquid demulcendæ sunt suavi cantu illorum aures, & suavissima eis carmina cantanda? Audiant Deum, sic adalantes, & dulcia populi*

meritis, vel occasionibus aut congruitatibus; qui enim forte eligitur, omnem istam præventionem excludit. Unde S. Thomas ibidem lect. 1. *Gratia quæ est primus prædestinationis effectus, non potest ratio aliqua assignari ex parte hominis.*

Præterea idem Apostolus 2. ad Corinth. 3. ait: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Ex quibus verbis hoc argumentum deducitur. Omne opus bonum ad vitam æternam conducens, debet præcedere sancta cogitatio: At huiusmodi cogitationem habere ex nobis non possumus, id est sine Dei gratia, ut Paulus aperte testatur: Ergo nec bonum aliquod opus meritorium de congruo primæ gratiæ elicere. Quo argumento utitur Divus Augustinus de prædestinatione SS. capite 2. & Divus Thomas hic art. 5. & quodlib. 1. art. 7.

100 Denique dicitur ad Roman. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed Dei misericordia.* At si homo ex solius naturæ viribus primam gratiam auxiliantem mereretur de congruo, salus supernaturalis, de qua ibi loquebatur Paulus, non esset solius misericordie Dei, sed etiam volentis & currentis hominis, cum aliquid liberum arbitrium haberet sine Dei gratia, nempe initium vitæ spiritualis; & aliquid à Deo miserente per gratiam, scilicet consummationem: Ergo tunc meritum de congruo operibus naturæ negandum est.

Secundò probatur ex Tridentino sess. 6. cap. 5. ubi docet exordium nostræ justificationis desumi à vocatione Dei, quæ nullis eorum existentibus meritis vocantur, &c. Ubi illa universalis negativa, omne meritum tam de condigno quàm de congruo videtur excludere. Idem colligitur ex aliis Conciliis supra relatis, contra Pelagianos deficientibus, gratiam secundum merita nostra non dari. Si enim his verbis solùm meritum de condigno excluderent, nihil contra semipelagianos definerent; cum valde probabile sit (ut constabit ex infra dicendis) Semipelagianos, non condignum, sed solùm congruum meritum, in operibus naturæ, respectu primæ gratiæ constituisse.

102 Tertiò eadem pars duplici ratione Theologica potest demonstrari. Prima est: si primum gratiæ auxilium daretur à Deo intuitu boni operis naturalis, tanquam meriti de congruo, non daretur purè gratis, sed ex aliquo debito, seu iustitia, saltem imperfecta: At hoc destruit rationem gratiæ; Ergo &c. Minor constat, tum ex ipso vocabulo gratiæ, quod gratuitam & liberalem donationem designat. Tum ex Apostolo ad Rom. 11. dicente: *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non esset gratia.* Tum denique ex Fulgentio, libro de incarn. & gratia Christi cap. 18. ubi hæc scribit: *Si verò nostrum est velle credere, priusquam nos gratia Dei incipiat adjuvare, iniuste gratia dicitur, quia non gratis datur homini, sed bonæ retribuitur voluntari.* Major autem, in qua est difficultas, probatur tripliciter. Primò ex Augustino de verbis Apost. serm. 15. cap. 2. ubi docet quòd dari aliquid gratis est dari pro nihilo. Secundò ratione: Quod enim datur in recompensationem, non datur purè gratis: Sed quod confertur intuitu operis merentis de congruo, datur in recompensationem: Ergo non datur purè gratis. Item quod datur ex motivo gratitudinis, purè gratis non confertur: Sed quod datur intuitu meriti de congruo, confertur ex gratitudine: Ergo non datur purè gratis.

103 Dices: gratia justificationis est simpliciter gra-

tia, & gratis simpliciter justificari dicuntur, & tamen fides gratiam justificantem meretur de congruo, in sententia probabili, quam non obicit tradit Augustinus Epist. 105. his verbis: *Sed merito ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est; si quis hanc impetrat:* Ergo ratio gratiæ simpliciter comparatur cum merito de congruo.

Respondeo dato Antecedente, de quo disputant Theologi in Tractatu de merito, distinguendo Consequens. Comparatur cum merito de congruo, habito ex gratia, concedo. Habito ex viribus naturæ, nego. Nam omnis gratia ad meritum in radice omne meritum & omne debitum excludere perit, ne illam naturæ debitam, & cum illa connexam constituamus; & quia cum hoc quòd est conferri ob merita de congruo habita ex gratia, componitur exclusio omnis debiti in radice, scilicet in primo divinæ gratiæ auxilio; cum hoc verò quòd est dari ob merita habita ex viribus naturæ, hæc non componitur: consequens itaque quòd ratio gratiæ simpliciter talis, sit composibilis cum hoc quòd est dari ob meritum congruum, habitum ex viribus gratiæ; secus autem cum hoc quòd est conferri intuitu meriti de congruo, habiti ex viribus naturæ; & ita ex eo quòd primum auxilium est gratia simpliciter, recte confertur, illud non dari intuitu boni operis naturalis, ut meriti de congruo.

Secunda ratio Theologica est. Meritum de congruo facit sibi aliquam rationem debitum premium: Sed nullum opus ordinis naturalis, potest supernaturalem gratiam sibi debitam facere: Ergo nec illam de congruo promereri. Major certa, Minor probatur, quia ut ad illam sibi debitam faceret, deberet ad illam ut finem ordinari: At opus naturale nequit finem supernaturalem respicere; ea enim quæ sunt ordinis inferioris, non ordinantur, nec dicunt habitudinem ad ea quæ sunt ordinis superioris: Ergo opus naturale nequit sibi debitam facere gratiam supernaturalem.

Confirmatur: Forma supernaturalis petit excedere totius naturæ exigentiam: At si deberetur operi naturali, non excederet exigentiam illius: Ergo &c.

Dices: Magis distat ordo hypostaticus ab ordine gratiæ, quàm ordo gratiæ ab ordine naturæ, cum illa distantia sit infinita, hæc autem finita; & tamen potest ordo hypostaticus cadere sub merito de congruo actuum pertinentium ad ordinem gratiæ: ut enim docent Theologi in Tractatu de Incarnatione, antiqui Patres promeruerunt de congruo substantiam, vel ad minus circumstantias Incarnationis. Ergo etiam ordo gratiæ terminare poterit meritum de congruo actuum spectantium ad ordinem naturæ non obstante distantia quæ inter utrumque ordinem repetitur.

Respondeo Majorem esse veram de distantia entitativa, falsam de distantia proportionis & habitudinis. Nam hoc modo plus distat ordo gratiæ ab ordine naturæ, quàm ordo hypostaticus ab ordine gratiæ. Cum enim isti ordines intra genus ordinis supernaturalis contineantur, unus potest terminare habitudinem ad alium spectantium ad alium. E contra verò, cum ordo gratiæ & naturæ sint omnino diverfi, unus non potest ordinari ad alterum, sed forma supernaturalis totius naturæ exigentiam excedit. Quæ responsio & doctrina potest hoc exemplo illustrari. Plus distat Deus ab intellectu perfuso lumine

mine gloriæ quam substantia spiritualis ab ocu- lo corporeo, & tamen potest Deus ab intellectu substantie gloriæ persulo videri, secus autem sub- stantia spiritualis ab oculo corporeo. Cujus alia ratio esse nequit, nisi quia illa major distantia est in genere entis, non in ratione habitudinis po- tentiæ & objecti. Idem cum proportione dicen- dum est in præsentia, scilicet quod ordo hypo- staticus potest attingi ab ordine gratiæ, quamvis ordo gratiæ non possit attingi ab ordine naturæ, quia licet ordo hypostaticus magis distet ab or- dine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine natu- ræ, illa tamen major distantia est in genere en- tis, non tamen in ratione proportionis & habi- tudinis propter rationem quam assignavimus.

§. II.

Hæreticorum fundamenta convellantur.

177. Duo sunt præcipua Pelagianorum & Semi- pelagianorum motiva, ad docendum gra- tum incuti oporem naturalium à Deo confer- rum luprà insinuavimus, & apertè colligitur ex Epistolis Prosperi & Hilarii ad Augustinum. Primum erat, quia si Deus solâ suâ voluntate, & nullâ existente causâ, occasione, vel merito aut demerito ex parte hominis, suam gratiam con- cederet vel denegaret, esset personarum acce- ptor, ac injustus suorum donorum distributor: quod repugnat Apostolo ad Roman. 2. & ad E- phes. 6. dicenti, Non est acceptio personarum apud Deum.

178. Sed hoc fundamentum facillè potest convelli. Vitium enim acceptio personarum, tunc solum incurritur, quando quod debetur pluri- bus, uni soli conferatur. At divina gratia nulli de- betur, alias gratia non esset: Ergo Deus eam retribuens uni & non alteri, nullo ex parte eorum præcedente discrimine, acceptor personarum non est.

179. Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio: Personarum acceptio opponitur justitiæ distri- butivæ, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 63. art. 1. Sed justitiæ distributiva non habet locum in gratuitis & indebitis, qualia sunt dona & auxilia gratiæ, ut egregiè expendit idem S. Doctor in cap. 9. Epist. ad Roman. lect. 3. ubi hæc scri- bitur: *Justitiæ distributivæ locum habet in his que dantur ex debito, puta si aliqui meruerunt mercedem, ut plus laborantibus major merces donetur, non autem habet locum in his que sponte & misericorditer aliquis dat: puta si aliquis duos pauperes in via inveniens, det uni quod potest, vel disponit in elemosinam dare, non est ini- quus, sed misericors. Similiter si aliquis duobus æque infirmis assistentibus, uni dimittat offensam, & non al- teri, est misericors uni, & justus ad alterum, neutri vero iniquus. Cùm ergo omnes homines propter peccatum primi parentis, damnationi nascantur obnoxii, quos Deus per suam gratiam liberat, solâ misericordiâ libe- rat; & sic quibusdam est misericors quos liberat, qui- busdam autem justus quos non liberat, neutri autem iniquus. Idem docet hic art. 5. ad 3. his verbis: Neque propter hoc est iniquitas apud Deum, si inæqua- litas non in æqualibus præparet. Hoc enim esset contra ju- stitiæ rationem, si prædestinationis effectus ex debito red- deretur, & non daretur ex gratia. In his enim que ex gratia dantur, potest aliqui pro libito suo dare cui vult, plus, vel minus (admodum nihil subtrahat debitum) aliis que præquod justitiæ. Et hoc est quod dicit Pater*

A familias Matthæi 20. tolle quod tuum est, & vade. An non licet mihi quod volo facere?

Confirmatur ampliùs: Absque vitio acce- ptionis personarum, Deus ex pluribus creaturis possibilibus quidam decrevit producere, aliis relictis intra statum possibilitatis; & ta- men ex parte illarum quas de facto produxit, nulla ratio inducens ad sui productionem præ- cessit. Et ut Deus humanitatem Verbo copu- laret, nullum ex parte illius meritum præcessit, & tamen ex hoc quod alias humanitates sibi unibiles reliquerit, tale vitium non incurrit: Ergo similiter licet Deus uni & non alteri suam gratiam largiatur, nullo ex parte illorum præ- cedente discrimine, non potest argui tanquam personarum acceptor, ac injustus suorum do- norum distributor. Unde bellè S. Prosper li- bro primo de vocatione Gentium capite deci- mo: Si enim de parentum carnalium iudiciis con- queri non audemus, cùm aliquos filios suos, ante ulla morum examina, ante aliqua pietatis obsequia, in- dulgentiore complèctuntur affectu. In dominis quo- que erga famulos libera est dispositio, nec justè à quoquam reprehenditur, qui de unius conditio- nis familia, quosdam sibi quos benignius bone- faret, & quos liberalius erudiret, elegit. Nun- quid de summi Patris, & veri Domini benevo- lentissimâ æquitate causandum est, quod in magna domo ejus, innumeri differentiis universa va- riantur.

Secundum Hæreticorum fundamentum er- rat: Si Deus suam gratiam conferret non præ- cedente voluntatis consensu, periret libertas, & in incertum divinæ voluntatis duceretur, ut refert Hilarius Epist. ad August. & colligitur ex ipso Augustino libro 2. cont. duas Epist. Pelagian. ubi respondeas argumentis Pelagia- norum cap. 5. ait: *Nec sub nomine gratiæ fatum asserimus, quia nulli hominum meritis, Dei gratiam ducimus antecedi.*

Sed hoc etiam fundamentum futile est ac ruinofum: licet enim Dei gratia humanas præveniat & præparet voluntates, & nullis præcedentibus hominum meritis conferatur, illa tamen non impedit, sed potius efficit libe- ram hominis determinationem & consensum; & causat in nobis, ut inquit Augustinus, *li- berrimam, fortissimam, & invictissimam volunta- tem: ac operatur in cordibus hominum, non ut nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant. Vel ut loquitur Prosper lib. 2. ref. cap. 16. sent. 6. Arbitrium hominis gratia non abolet, sed adolet. Vel etiam ut lepidè ait Bernardus Tractatu de gra- tia & libero arbitrio: Gratia non aufert, sed transfert voluntatem.*

Adde quod, cùm omnis causa sit prior saltem naturâ & causalitate suo effectu, tantum abest quod ex præveniente gratia sequatur libertatis excidium, quin potius implicet eam causare in nobis liberam nostræ voluntatis determinatio- nem & consensum, nisi illum præveniat, & prio- ritate saltem naturæ antecedit, ut alibi fusiùs exponemus.

Confirmatur argumento ad hominem, ex doctrina ipsorum hæreticorum desumpto. Ete- nim Cassianus inter Semipelagianos præcipuus, apertè fatetur quosdam nihil de salute cogitan- tes, imò etiam nolentes, gratiâ Dei præveniri, ut constat ex Collatione 13. cap. 15. ubi exemplum adducit de Andrea, Petro, cæterisque Apostolis,

Deus nihil de sua salutis remedio cogitantes, spontanea gratia sua dignatione prælegit. Et post pauca subdit: *Invicum ac repugnantem attrahit Paulum, alium ita præcepit sibi inseparabiliter adherere, ut sibi postulanti, brevissimas pro sepultura patris non concedat inducias.* At in his a divina gratia præventis, libertas arbitrii sublata non est; sed salva ac incolumis permansit: alias eorum conversio non fuisset meritoria, nec bona moraliter: Ergo ex eo quod in omnibus, divina gratia voluntates nostras præveniat, & bonum opus præcedat, non sequitur libertatis excidium. Unde Prosper libro quem scripsit contra ipsum Collatorem c. 18. circa finem: *Non conturbat nos superbientium inepta querimonia, quæ liberum hominis arbitrium causantur auferri, si & principia; & profectus, & perseverantia in bonis usque in finem, Dei dona esse dicantur, quoniam optulaciones divina gratia, stabilimenta sunt voluntatis humana.*

S. III.

Statuitur secunda conclusio, & ostenditur hominem ex viribus naturæ non posse se disponere, etiam remote, ad primum auxilium gratiæ.

113 Deo secundò: Opera bona moralia, ex naturæ viribus habita, nec etiam dispositivè ad primam vocationem concurrunt. Ita docent celeberrimos Theologi, ad eò constanter, ut oppositam sententiam quidam hæreticam, alii erroneam, alii temerariam existimant. Et ipsemet Doctor Anglicus quodlib. 1. art. 7. hanc de illa ferat censuram. *Ad Pelagianorum errorem pertinet dicere quod homo possit se ad gratiam præparare, absque auxilio divinæ gratiæ: & est contra Apostolum, qui dicit ad Philippenses 1. qui cepit in nobis opus bonum, ipse perficiet.*

114 Probatur primò conclusio ex illo Pauli i ad Corint. 4. *Quis enim se discernit? quid habes quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?* Ex quibus verbis tale argumentum formatur. Omnis discretio unius ab alio, in ordine ad spirituales salutem, est ex Dei gratia per Christum, alias de aliquo ad salutem supernaturalem conducente, possemus ut de nostro; id est per gratiam non accepto, gloriari, contra Pauli sententiam: At si homo ex operibus naturæ viribus habitis, ad primam gratiam auxiliantem se disponeret, ab alio non sic operante, in ordine ad spirituales salutem se discerneret, discretionem non habitæ ex gratia, ut manifestum est: Ergo ne in hoc incidamus inconveniens, & Apostolo aperte contradicamus, dicendum est hominem per opera bona moraliter ex naturæ viribus elicta, non posse ad primam gratiam auxiliantem se disponere.

115 Probatur secundò ex Tridentino sess. 6. cap. 5. dicente, *Iustificatio exordium à Deipere Iesum Christum præveniente gratia esse sumendum.* Sed hoc esset falsum, si homo per opera bona ex viribus naturæ elicta, posset ad primam gratiam auxiliantem se disponere: nam illi actus dispositivè ad justificationem concurrerent, eamque aliquo modo inchoarent; sicut inchoat generationem ignis, qui primam dispositionem ad illam inducere incipit, unde justificationis exordium, non à præveniente Christi gratia, sed à libero sumeretur arbitrio: Ergo &c.

116 Confirmatur: Concilium ibidem cap. 8. definit initium omnis justificationis esse fidem:

Sed hoc verum non esset, si homo per opera viribus naturæ elicta, ad primum gratiæ auxilium se disposeret; huiusmodi enim operum antecedentia, alienius justificationis primum essent initium: Ergo idem quod præ-

Probatur tertio ex D. Thoma 1. 2. quest. 117. art. 3. in corp. ubi aperte docet, quod præparatio, si consideretur secundum quod est à libero arbitrio, nullam necessitatem habet ad gratiæ consecutionem, sed secundum quod est à Deo movente. Et quest. 109. art. 6. ad 2. & ad Rom. 10. lect. 3. explicat illud axioma, *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*, de faciente quod in se est, ut est motus auxilio divino. Et 3. contra Gent. cap. 149. loquens de auxilio divino movente nostrum liberum arbitrium, sic concludit. *Homo igitur non movet seipsum ad hoc quod adipiscatur divinum auxilium, quod supra ipsum est, sed prius ad hoc adipiscendum à Deo movetur.* Motus autem moventis præcedit motum mobilis ratione & causa. Non igitur propter hoc datur nobis auxilium, quia nos ad illud per bona opera proficimus, sed potius nos ad bona opera proficimus, quia divino auxilio prævenimur.

Potest insuper tuaderi conclusio triplici ratione. Prima sumitur ex D. Thoma loco proxime citato, ubi sic dicitur. *Nullum agens particulare potest universalius prævenire actionem primi & universalis agentis, eò quod omnis actio particularis agentis originem habet ab universali agente, sicut in ista universalius omnis motus prævenitur à motu causæ: sed anima humana ordinatur sub Deo, sicut particulare agens sub universali; impossibile est ergo esse aliquem rectum motum in ipsa, quem non præveniat actio divina.*

Secunda ratio quam habet idem S. Doctor, 2. quest. 119. art. 6. potest sic proponi. *Finis & principium alicujus effectus debent proponari quoad ordinem: At finis omnis dispositionis ad gratiam supernaturalem, est Deus, non ut auctor naturæ, sed ut auctor gratiæ: Ergo principium illius debet esse Deus ut auctor gratiæ, & non auctor naturæ, & consequenter à libero arbitrio procedere ut divinæ gratiæ adjuto.* Prima & secunda Consequentia, cum Majori, probatione non indigent. Minor autem probatur: *Omnis effectus cujus finis proximus est supernaturalis, habet pro fine ultimo Deum ut supernaturalis auctorem: At omnis dispositio ad gratiam supernaturalem, habet pro fine proximo aliquid supernaturale, scilicet formam ipsam: Ergo respicit pro fine ultimo Deum ut auctorem supernaturalem.*

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: *Omnis effectus cujus principium aliquod excedit exigentiam totius naturæ, est supra naturæ exigentiam, & consequenter supernaturalis: At omnis dispositio ad formam supernaturalem, est effectus alicujus causæ excedentis totius naturæ, & consequenter est supernaturalis. Major est evidens, Minor probatur. Dispositio est causæ formam in genere causæ materialis, causatur tamen ab illa in genere causæ finalis: Ergo omnis dispositio ad formam supernaturalem, finaliter causatur ab illa: At forma supernaturalis, totius naturæ exigentiam excedit: Ergo omnis dispositio ad formam supernaturalem, est effectus alicujus causæ excedentis exigentiam totius naturæ.*

Tertia ratio sic potest formari. *Omnis dispositio positiva ad formam supernaturalem potest vè cum ea connectitur, eamque positivè explicat.* Sed

Sed talis connexio & exigentia nequit a actibus naturalibus in ordine ad formam supernaturalem competere: Ergo actus ordinis naturalis non possunt ad gratiam præparare. Minor est per se nota, ea enim quæ sunt ordinis inferioris & naturalis, non dicuntur habitudinem & conformationem cum rebus ordinis superioris & supernaturalis. Major autem in qua est difficultas, probatur ex differentia in modo causandi, quæ intercedit inter subiectum & dispositiones, respectu formæ supernaturalis. Illud enim solum concurrens per obedientialem potentiam, quæ consistit in non repugnantia ad formam receptionem: dispositiones autem non causant ratione potentie obedientialis, non repugnando receptioni formæ, aliàs æquè elongatam maneret a forma recipienda, illis positis, ac necesse quidem solum haberet ex adventu dispositionum non repugnantiam, quam ratione potentie habebat: causant ergo dispositiones potentie inclinando & approximando subiectum ad formam recipiendam: Ac positive inclinare, est positive petere formam inducendam: Ergo omnis dispositio ad formam supernaturalem, positive illam petit, & cum ea connectitur.

Denique probari potest conclusio ex duplici absurdo & inconuenienti quod sequitur ex aduersa sententia. Si homo ex viribus naturæ possit ad primam gratiam & vocationem se disponere, poterit etiam illam saltem de congruo promereri: Consequens est falsum & erroneum, ut constat ex dictis §. i. Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur. Cum omnis dispositio ex se & ex sua natura dicat ordinem & habitudinem ad formam ad quam disponit, & sit magna ratio eam inducendi in subiectum, quandam rationem debuit secum afferre, unde si aliunde talis dispositio sit moralis, & consistens in actibus liberarbitrii, vix potest ab illa aliqua ratio meriti separari. Quare S. Prosper contra Collatorum cap. 6. illum redarguit, eò quod assereret dari in natura quædam initia fidei & bonæ voluntatis, & tamen negaret gratiam secundum merita nostra dari. *Velis nolis* (inquit) *conuincereis gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid in ipsis hominibus præcedere affirmas, propter quod gratiam consequantur. Nec enim nullius meriti haberi præsupponitur fidei, querentis pietas, pulsantis instantia.*

Præterea, si homo per opera naturalia ad primam vocationem, primumque gratiæ auxilium se disponeret, gratia non esset præueniens, sed præuenientia à natura, & à libero arbitrio; nec dicitur illius, sed pedissequa: omnis enim dispositio præuenit formam ad quam disponit, eamque prioritate temporis, vel saltem naturæ antecedit. Quam etiam rationem tangit S. Prosper in eodem libro cap. 39, his verbis: *Quoniam si secundum ipsos* (scilicet Semipelagianos) *ausertur liberum arbitrium, cum à gratia præuenitur, aufertur etiam gratia, cum à libero præuenitur arbitrio.*

§. IV.

Diluantur argumenta aduersa sententiæ.

Objicies primò: Licet in natura non detur vis proxima & immediatè productiua actuum supernaturalium, ut docent Thomistæ contra Scotum & alios Receptiores, negari tamen non potest, in illa dari virtutem saltem radicalem & mediatam, seu potentiam obedi-

rialem radicalem & remotam in ordine ad illos; alioquin potentia vitales animæ (intellectus scilicet & voluntas) merè passivè se haberent ad actus supernaturales, nec possent eleuari ad illos eliciendos, ut latè expendimus in Tractatu de visione beata. Ergo similiter, quam vis in natura non possit dari vis proxima dispositiua ad gratiam, non videtur tamen posse negari, in illa dari virtutem dispositiua, saltem remotam & mediatam, & consequenter hominem, per actus moraliter bonos, ex naturæ viribus elicitos, remotè saltem ad primum auxilium gratiæ posse se disponere. Consequentia videtur manifesta, tum ex paritate rationis, tum etiam quia non minus est de ratione formæ supernaturalis excedere facultatem activam naturæ, quam facultatem dispositiua, unde si in natura admittatur vis productiua actuum supernaturalium, radicalis & remotam, non est cur ei denegetur vis dispositiua, saltem initialis & remota.

Respondeo hoc argumentum laborare in æquivoco: nam aliud est potentia remotè dispositiua ad gratiam, & aliud dispositio remota ad gratiam. Primum concedimus convenire naturæ, quia ad hoc sufficit quòd in natura sit potentia remota elicitiva actuum supernaturalium disponentium ad gratiam justificantem. Secundum autem negamus, eò quòd ea quæ sunt ordinis inferioris, non possint disponere & præparare subiectum ad recipiendam formam ordinis superioris, ut supra ostendimus. Unde in forma ad argumentum, concessio Antecedente, & primo Consequente, debet negari secundum. Et eodem quòd in natura detur potentia remotè elicitiva actuum supernaturalium, & consequenter remotè dispositiua ad gratiam, non sequitur hominem per actus moraliter bonos ex naturæ viribus elicitos, posse remotè ad primum gratiæ auxilium se disponere. Ratio autem discriminis inter potentiam activam remotam, & remotam dispositionem est, quia potentia activa non influit ratione sui, sed ut eleuata per formam supernaturalem dantem vires proximas elicitivas: dispositio autem remota, ratione sui causalitatem exercet in formam, nec ad illam exercendam indiget eleuari per dispositiones proximas, licet enim ista desiderentur ut forma causetur, & de potentia subiecti educatur; non tamen requiruntur ut eleuantes remotas dispositiones, sicut habitus & auxilia ordinis supernaturalis exiguntur ad eleuandas potentias animæ.

Objicies secundò: Actus purè naturales impetratoriè ad primam gratiam concurrere possunt: Ergo & dispositiue. Consequentia patet ex paritate rationis: Antecedens verò probatur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 83. art. 16. in corp. ubi docet orationem peccatoris ex bono naturæ desiderio procedentem, Deum exaudire; non quasi ex iustitia, quia peccator hoc non meretur, sed ex pura misericordia. Ergo ex D. Thoma oratio naturalis habet vim impetrandi apud Deum. Unde ibidem in resp. ad 2. ait, *Quamvis ejus oratio* (scilicet peccatoris) *non sit meritoria, potestas tamen esset impetratiua: quia meritum in iustitia, sed impetratio in iustitia gratia.*

Respondeo negando Antecedens: nam ut docet S. Thomas quæstione citatâ, art. 15. ad 1. *Oratio qua impetrat gratiam gratum facientem, procedit ex aliqua gratia.* Et in resp. ad 3. ait: *Oratio innititur principaliter fidei, non quantum ad efficaciam merendi, sed quantum ad efficaciam impetrans*

impetrandi: Ergo ex mente D. Thomæ, ut oratio sit impetratoria, debet ex gratia procedere. Unde quando loco citato in argumento docet Deum exaudire orationem peccatoris ex bono naturæ desiderio procedentem, loquitur de desiderio naturæ, non nudæ, sed elevatæ per gratiam auxiliantem, & in fide fundato.

§ V.

Exponuntur quedam testimonia D. Thomæ.

127 **D**ivus Thomas in primo & secundo libro sententiarum, quædam docet quæ primâ fronte videntur aperte militare contra nostram conclusionem, & favere sententiæ, quæ docet hominem ex vitibus naturæ posse se præparare ad gratiam. Nam in 1. dist. 41. quæst. 1. art. 3. in corp. ait: *Opus bonum præcedens gratiam, non est causa meritoria gratiæ, sed solum dispositio quadam.* Et in resp. ad 2. inquit: *Prædestinatio respectu gloria habet rationem justitiæ distributiæ (in ordine scilicet executionis, ut alibi exposuimus) sed respectu primi effectus scilicet gratiæ, habet rationem magis liberalitatis quam justitiæ, quia gratia datur gratis, & non redditur meritis: unde ex parte recipientis non est assignare causam quare dignus sit gratiâ, sed solum dispositionem quandam.* Quæ verba explicari non posse de gratia habituali, ex eo convincitur, quod illa non est primus prædestinationis effectus: loquitur autem S. Doctor de primo effectû prædestinationis: Ergo non de gratia habituali & sanctificantem, sed de actuali & auxiliante, ejus verba procedunt; cumque primam gratiam opera supernaturalia nequeant præcedere, manifestè videretur sentire, actus merè naturales ad primam gratiam disponere, etsi illam non promereantur.

128 Secundum testimonium habetur in 2. dist. 5. quæstione secunda, articulo primo, ubi inquit, *An Angeli indigerint gratiâ ut converterentur in Deum?* & postquam recitavit sententiam aliquorum qui docebant ad conversionem meritorem duplicem gratiam requiri: aliam gratum facientem, informantem actum, ac reddentem meritorem; alteram gratis datam à qua elicitur substantia actus, sic ait: *Sed istam gratiam ponere non videtur necessarium, nisi ipsa libertas arbitrii gratia dicatur, qua procul dubio nobis à Deo est.* Et tandem concludit: *Et idè aliter est dicendum, quod ad eliciendum actum conversionis sufficit liberum arbitrium, quod se ad habendam gratiam per hunc actum præparat & disponit: sed efficacia conversionis ad meritum, non potest esse nisi per gratiam: unde unus & idem motus est conversionis liberi arbitrii in quo gratia infunditur, qui est dispositio ad gratiam, secundum quod exit à libero arbitrio, & meritorius secundum quod gratiâ informatur.*

129 Tertium habetur in eodem libro dist. 28. qu. 1. art. 4. in corp. ubi relatâ sententia exigente lumen gratiæ gratis datæ, ut quis se ad gratiam præpararet, sic ait: *Istud autem ponere videtur inconveniens, quia præparatio qua est ad gratiam, non est per actus qui sint ad aquandam ipsi gratiæ, aequalitate proportionis, sicut meritum aequatur premio; & idè non oportet ut actus quibus homo se ad gratiam præparat, sint naturam humanam excedentes.* Ergo ex mente D. Thomæ, actus merè naturales sunt præparationes ad gratiam.

130 Hæc testimonia adeo clara & perspicua pluribus Thomistis visa sunt, ut nullam aliam solu-

tionem invenirent, nisi quod D. Thomas sententiam ibi traditam, in summa Theologica, quæ est veluti ultimum ejus testamentum, postea retractavit. Sive ut alii dicunt, id quod junior docuerat in sententiis, senior & doctor factus, in summa Theologica, & super Epistolas Pauli ad meliorem & clariorem formam redegit. Verum præterquam quod non ita de facili concedendum est, D. Thomam mutasse aliquam sententiam, nisi quando ipsemet expresse & in terminis eam retractat: ferendum non est id quod aliqui dicunt, Angelicum scilicet Præceptorem, Semipelagianis aliquando favisse, & ex Collationibus Patrum; quas (ut refertur in ejus vita) ad componendos mores, assidue perolvebat, habuisse hanc doctrinam, quam in libris sententiarum expressit. Nam præterquam quod hæc responsio S. Doctori non parùm videtur injuriosa, coherere non potest cum effectis plurium summorum Pontificum, qui universam sancti Thomæ doctrinam, approbaverunt; eamque puram, illibatam, & sine ullo prolixo errore conscriptam esse pronunciarunt. Hac ergo responsione, sequentiùs tuga & evasione rejecta,

Ad primum testimonium respondeo D. Thomam ibi non loqui de prima auxiliante, sed de gratia habituali ad quam homo se præparat per actus procedentes à libero arbitrio, non nudo, sed elevato per gratiam auxiliantem. Nec refert, illum ibi loqui de primo prædestinationis effectû, qui est prima vocatio: debet enim intelligi non de primo simpliciter, sed de primo inter principales prædestinationis effectus, qui sunt gratia & gloria: inter quos primus effectus est gratia habitualis.

Ad secundum dicatur sententiam illorum Doctorum quam ibi impugnat D. Thomas, dicitur ad rationem meriti requiri gratiam gratum facientem, & ad substantiam actus gratiam gratis datam, non procedere de gratia gratis data, fluida & transeunte, sed de habituali & permanente. Unde quando S. Doctor gratiæ necessitatem ad substantiam actus impugnat, non excludit necessitatem gratiæ auxiliantis, fluidæ, & transeuntis, sed gratiæ habitualis, & permanentis. Quod autem hæc sit vera & germana mens S. Thomæ, constat manifestè, quia sententia ibi impugnata eadem est illa quam refert & impugnat in ultimo testimonio: At hæc expresse loquitur de gratia habituali: Ergo & ista. Minus probatur: Postquam D. Thomas loco ultimo citato docuit gratiam sumptam pro excitativo voluntatis ad bonum, necessariam esse ut homo se ad gratiam disponat, hæc verba subjungit: *Si autem accipiatur gratia pro aliquo munere HABITUALI gratia infusa, sic duplex est opinio: quidam enim dicunt, quod nullus possit se ad gratiam gratum facientem præparare, nisi per aliquod lumen menti infusum, quod est donum gratiæ gratis datæ.* Ecce quomodo Authores isti necessitatem doni habitualis expolcunt menti infusum, ut homo se præparet ad gratiam gratum facientem; quam sententiam ibidem impugnat D. Thomas: Ergo opinio quam rejicit tam in secundo quam in tertio testimonio, est de dono habituali requisito ut homo se ad gratiam disponat. Quod etiam ex eo manifestum videtur, quod ratio qua vitatur, scilicet quia aliàs daretur processus in infinitum solam convincit, si ad præparationem donum habituale exigatur. Si enim donum gratiæ actualis necessarium constituitur, cum hoc dispositio-

mes prævias non petat, vitatur processus in infinitum. Afferendum ergo est, quod in utroque testimonio, quando ait D. Thomas, *Ad sublim. testimonio, quando ait D. Thomas, gratiam non remanere actus ad gratiam disponentis, gratiam non remanere, nisi gratia nomine liberam intelligamus arbitrium*: non excludit gratiam actualis auxilii, sed doni habitualis, & nomine liberi arbitrii, non videtur contrapositione ad gratiam actualem, sed habitualem.

111 Dices: D. Thomas loco primò citato in fine cap. articuli ait: *Ad gratiam gratum facientem habentem, ex solo libero arbitrio se homo potest preparare.* Et in resp. ad 4. docet quod etiam ad fidem habentem aliquis se preparare potest per id quod in naturali ratione est: Ergo S. Doctor ad se præparatum ad gratiam & ad fidem, excludit necessitatem omnis doni supernaturalis, tam actualis, quam habitualis. Quod potest confirmari ex ultimo testimonio, ubi ex eo probat non requiri gratiam ut homo disponatur ad gratiam, quia cum dispositio non sit aquanda forma, non est necessarium quòd actus disponentes ad gratiam, excedant naturam humanam: At hæc ratio pari efficacia excludit necessitatem doni actualis, ac doni habitualis: Ergo idè quod prius

112 Respondeo ex ipso D. Thoma quodlib. 1. art. 1. quòd quando dicitur homo se preparare ad gratiam vel ad fidem, ex se, vel per solùm liberum arbitrium, aut per id quod est in naturali ratione &c. non excluditur necessitas auxilii divini: sicut nec quòd dicitur ignis ex se calefacere, excluditur necessitas cœlestis motus. Idem docet in 2. ad Annibal. dist. 29. art. 4. ad 3.

113 Ad confirmationem: dicitur D. Thomà non dixisse quòd actus disponentes ad gratiam non sint illi adæquandi absolute, æqualitas enim, quoad ordinem saltem, requiritur; sed dixit non esse illi adæquandos eam æqualitate quàm meritis adæquatur cum præmio. Unde quando inulit non debere excedere naturam humanam, cum eodem addito est accipiendum; scilicet sicut illà excedit meritum. Et hoc verum est, nam meritum excedit taliter humanam naturam, quòd perat illam evectam ad aliam naturam, per donum scilicet gratiæ habitualis quàm fit homo patericeps naturæ divinæ, quem excessum non habere actus ad gratiam præparantes, cum non petant naturam humanam elevatam ad participationem divinæ naturæ, sed tantum in ordine supernaturali per auxilia gratiæ constitutam.

114 Obijces ultimò: D. Thomas in supplem. quest. 1. art. 4. ait: *Opera extra charitatem facta, non sunt meritoria ex condigno, neque æterni, neque temporalis alicuius boni apud Deum, sed quia divinam bonitatem decet, ut ubicunque dispositionem invenit, profusionem adiciat, idè ex merito congrui dicitur aliquis mereri aliquid bonum per opera bona extra charitatem facta, & secundum hoc opera ista ad triplex bonum valent: scilicet ad temporalium consecutionem, ad dispositionem ad gratiam, & ad assuetudinem bonorum operum.* Quibus verbis S. Doctor aperte proficitur, hominem per bona opera naturalia mereri de congruo aliquid bonum, & per illa ad gratiam se disponere.

115 Respondeo quòd quando D. Thomas docet quòd opera extra charitatem facta, homo de congruo promereri potest aliquid bonum, non loquitur de bono supernaturali, & ad ordinem gratiæ pertinente, sed de bono temporalis, & ad ordinem naturæ spectante, quare addit quòd illa opera valent ad temporalium consecutionem.

Tom. II.

A Quando verò subjungit, quòd illa opera valent etiam ad dispositionem ad gratiam, intelligendus est de dispositione, non positiva, id est habente connexionem positivam cum gratia: neque etiam de dispositione negativa infallibili, id est omne impedimentum receptioni formæ excludente (hanc enim, ut infra dicemus, homo lapsus non potest habere ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrii) sed de dispositione negativa fallibili, id est aliquid impedimentum receptioni formæ excludente: solumque intendit S. Doctor, quòd per exercitium bonorum operum quæ extra charitatem fiunt, mitigantur passionēs, & remouentur plura peccata quæ gratiam demerentur, & quibus homo clauderet Deo ostium cordis, & divinæ gratiæ plura & majora poneret obstacula: unde addit, quòd *illa opera valent ad dispositionem ad gratiam, & ad assuetudinem bonorum operum.*

§. IV.

Explicatur Chrysostronus, & ab errore Semipelagianorum vindicatur.

138 Chrysostronus in quibusdam locis videtur docere, Deum suã gratiã nostras non prævenire voluntates, sed nostram electionem & consensum expectare, ut nobis primam gratiam & vocationem largiatur. Nam hom. 12. in Epist. ad Hebræos hæc scribit: *Oportet nos eligere primum quæ bona sunt, & tunc ipse quæ sua sunt introducit: non antecedit nostras voluntates, ne cedatur arbitrium; cum autem nos elegerimus, tunc multam nobis offert auxiliacionem.* Et homil. 17. in Joan. ad illa verba, *Conversus autem Iesus, sic ait: Hinc admoneri possumus, Deum suis in nos beneficiis nostris non prævenire voluntates, sed à nobis incipiendum esse; sed cum nos prompto paratogue animo ad suscipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert sœcularis occasiones.*

139 Propter hæc & similia testimonia, Vazquez hic disp. 91. cap. 8. latissime probare conatur Chrysostronum, & alios ex Patribus Græcis, in errorem Semipelagianorum esse lapsos; additque Cassianum, Chrysostroni Discipulum, à suo Magistro hunc errorem, quem habet collat. 13. didicisse. Et cap. sequenti, prolixè refert expositiones Theologorum ad præfata testimonia, quas omnes parvipendet, & totis viribus conatur evertere.

140 Ab hoc tamen errore, seu potius calumnia, rectè Chrysostronum vindicat noster Sixtus Senensis, lib. 3. Biblior. annotat. 101. & ait. Joannem OEcolampadium Lutherana hæresis professorem, hunc errorem illi Sancto Doctori primò imposuisse, refertque plura hujus sancti Patris testimonia, quibus apertè gratiam prævenientem admittit, & docet initium nostræ justificationis esse gratiam Dei, & non nudam naturam, totamque Semipelagianorum doctrinam evertit. Nam homilia de Adam & Eva tomo 1. hæc scribit: *Omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur authorem, & non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita provenire, per quam etiam fit ut aliquid boni & velle incipiamus & facere.* Videri etiam potest homil. 12. in 1. ad Corinthios, ad verba illa Apostoli, *Quid habes quod non accepisti?* Et homil. 38. ad populum

F Antio-

Antiochenum, & pluribus aliis locis expressè docet initium fidei & bonæ voluntatis, ex Deo, & non ex nobis, & à Dei gratiâ præveniente, non verò à libero hominis arbitrio, ortum ducere. Unde patet quàm vanus fuerit labor Vazquezii, & quàm inutiliter ac otiosè defudaverit, ad demonstrandum Chrysofomum cum Semipelagianis sensisse, & in eorum errores incidisse. Et mirum est, illum Authorem alia Patrum testimonia exponere, & nolle in eodem sensu piè interpretari Chrysofomum, cujus verba eandem explicationem sine vi patiuntur. Unde

141 Ad primum testimonium supra relatam, in primis dici potest cum Sixto Senensi, ubi supra, quòd Chrysofomus ibi loqui videtur de gratia habituali & sanctificante, ad cujus adeptionem prærequiritur motus liberi arbitrii ad illam disponens, quem motum & dispositionem à gratia actuali & præveniente procedere, Chrysofomus ibi non negat, & in aliis locis supra citatis affirmat. Quòd si quis contendat, Chrysofomum ibi loqui de gratia actuali, non solum de habituali: Secundo responderi potest, illum solum intendere, gratiam actualem non antecedere voluntates nostras, antecedentiâ necessitante, & impediente liberum consensum & cooperationem liberi arbitrii, qualem Manichæi contra quos agit, docebât; Ait enim, *Omnia Dei sunt, non ita ut liberum arbitrium ledatur*. Et postea subdit: *Non antecedit voluntates nostras, ne ledatur arbitrium*. Sic enim S. Thomas hic art. 1. ad 1. & 3. contra Gentes cap. 90. interpretatur Damascenum dicentem: *Omnia quidem præcognoscit Deus, non autem omnia prædeterminat*; & dicit, Damascenum his verbis solum intendere excludere prædeterminationem imponentem necessitatem, ut in rebus naturalibus, non autem prædeterminationem cum liberrate compositam.

142 Ad alium locum ex hom. 17. in Joan. respondet Joannes à S. Thoma, ipsum fuisse insigniter à quibusdam depravatum, illumque legi debere juxta editionem Veneram Francisci Zileri an. 1183. in qua sic legitur: *Conversus Iesus, & videns eos sequentes, dicit eis: quid queritis? Hinc admoneri possumus, Deum suis in nos beneficiis nostras prævenire voluntates, nec à nobis incipiendum esse; sed cum nos prompto, paratogue per illum animo, ad suscipiendum gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert salutis occasiones, & confert*. Ita restitutus est locus. Et rectè, nam omnino inconsequens erat, ex illis verbis, *Conversus Iesus &c.* inferre Deum nostras non prævenire voluntates suis beneficiis, cum potius oppositum sequatur. Si enim conversus Dominus, prior eos interrogavit & affatus est: ergo prior prævenit. Quomodo ergo potuit dicere Chrysofomus, hinc, id est ex isto loco, nos admoneri, nostras voluntates non præveniri Dei beneficiis, cum totum oppositum sequatur? Si verò alia lectio Chrysofomi sustineatur, tunc juxta primam solutionem respondendum est, ipsum loqui de gratia sanctificante, quam Deus non immittit nobis, nisi prius nos disponamus: hanc tamen dispositionem ex Deo esse, Chrysofomum non negare.

Sententia Molinae rejicitur.

Dico ultimò: nullam esse legem statutam, homini facienti quod in se est ex facultate naturæ, Deus infallibiliter conferat auxilia gratiæ.

Probatur primò ex Concilio Arausicano a. can. 6. ubi damnatur qui dixerit, sine gratiâ Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis misericordiam conferri: conferretur autem, si esset talis lex statuta: Ergo illa admittenda non est.

Dices, Concilium in illo canone solum proscribere errorem Semipelagianorum, qui ponebant aliquale meritum, & moralem causalitatem in operibus naturæ, respectu primæ gratiæ & vocationis supernaturalis; non tamen damnare illos qui licet adjungant gratiam facientibus quod in se est ex facultate naturæ, & virtutibus liberi arbitrii, omne tamen meritum & causalitatem moralem à naturæ operibus excludunt respectu divinæ gratiæ.

Sed contra primò: Concilium damnat eos quiasserunt, *credentibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus, misericordiam conferri*: Ergo damnat etiam eos qui asserunt auxilia gratiæ dari ex misericordia, & non ex justitia, vel debito, facientibus quod in se est ex facultate naturæ; & consequenter eos qui operi naturali gratiam infallibiliter annexunt, etiam absque merito & causalitate morali.

Secundo, falsum est quòd Semipelagiani aliquale meritum in operibus naturæ respectu primæ gratiæ constituerent. Nam Faustus & Celsianus Semipelagianorum Coriphæi & Amelignani, expressè docebant quòd illa invidia fidei & bonæ voluntatis, quæ asserunt esse in nobis ex nobis, & ex virtutibus liberi arbitrii, non erant meritoria auxiliorum gratiæ. Faustus enim lib. 1. de libero arbitrio cap. 17. sic ait: *sed ante omnia arrogantiam laboris resugiamus, nec nobis quidquam de eius meritis vendicemus*. Et Celsianus collat. 13. cap. 13. inquit: *Et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseverat*. Et cap. 14. *Præsertim namque est Deus, occasione sibi tantummodo à nobis, bono voluntatis oblata, ad hæc omnia conferenda*. Et in hoc sensu Semipelagianorum errorem intellexisse videtur Hilarius in Epist. ad Augustinum, cum refert ipsos asseruisse: *Nec negari gratiam præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantummodo cum querat, non autem quidquam ipsa iam valeat*.

Tertiò, sicut S. Prosper & alii SS. Patres interebant ex doctrina Cassiani, & aliorum Semipelagianorum, asserentium homini desiderantibus, pulsantibus, & facienti quod in se est ex facultate naturæ, infallibiliter conferri gratiam, sequi illam secundum merita nostra dari: *Nec enim inquit Prosper supra relatam) nullius meriti esse potest petentis fides, querentis pietas, pulsantis instantia*. Et ut arguit Augustinus lib. 2. contra duas Epist. Pelagian. capite 8. *Si sine Dei gratiâ, per nos incipit cupiditas boni, ipsum captum erit meritum, cui tanquam ex debito, gratia venit adjuvandum; ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur*. Ita etiam nobis argumentari licet contra Molinam, & ostendere sequi ex ejus doctrina, gratiam ex meritis & non gratuito, nec ex misericordia, sed ex justitia, à Deo conferri. Etenim quidquid datur

ex lege & pacto homini operanti, datur illi ex A
 iustitia, saltem imperfecta: nam lex & conven-
 tio fundat rationem iustitiæ, ut patet ex illa pa-
 rabola Christi, in qua operarii conveniunt
 cum Domino de denario; ibi enim Dominus
 dixit uni: *Nonne ex denario convenisti mecum? tolle
 quod tuum est, & vade.* Ergo si auxilia actualia
 prævenientis gratiæ dantur à Deo ex pacto &
 conventionione, facientibus totum quod possunt
 ex facultate naturæ, dantur illis ex iustitia, at-
 que adeo auxilia illa non erunt dona gratiæ, sed
 debita operibus.

Confirmatur ex illo ad Roman. 4. *Ei autem
 qui operatur, merces non imputatur secundum gra-
 tiam, sed secundum debitum.* Ergo si est lex quod
 operanti ex facultate naturæ totum quod po-
 tesse debentur auxilia gratiæ, talia auxilia dabun-
 tur illi secundum debitum, non secundum gra-
 tiam.

Dices, Tale debitum & obligationem esse so-
 lum in ordine ad Christum, qui tale pactum cum
 Patre æterno inivit, non autem in ordine ad ho-
 minem bene utentem naturali facultate liberi
 arbitrii.

Sed contra: Si aliquis Rex ad instantiam Prin-
 cipis concederet legem, per quam promitteret
 futurum aliquam civitatem cuicumque ex
 militibus sui exercitus illam prius ingredienti,
 certe qui prius ingrederetur talem civitatem,
 faceret eam sibi debitam ex iustitia, fundata in
 lege statuta ad instantiam Principis; & supposita
 tali lege, opus illud haberet aliquam propor-
 tionem cum valore illius civitatis: quia lex de-
 dit illi talem proportionem, quamvis secundum
 se, & seclusa lege, illam non haberet. Ita simili-
 ter si Pater æternus, ad instantiam & petitionem
 Christi, concedit legem, quæ statuit facientibus
 quod in se est ex facultate naturæ, & viribus li-
 beri arbitrii, subrogare auxilia gratiæ, illa erunt
 aliquo modo debita ex iustitia homini facienti
 quod in se est ex viribus naturæ; quia supposita
 tali lege, opera naturalia, quamvis aliunde im-
 proportionata, & inferioris ordinis, habebunt
 aliqdus jus in auxilia gratiæ.

Secundo probatur conclusio ex S. Augustino,
 saepe asserente, nullam posse assignari rationem
 ex parte hominis, quare Deus vocet istum, &
 non illum, & cur istum trahat, & illum non tra-
 hat? & docente, Deum quandoque vocare me-
 reciticos & histrones, aliosque homines nequis-
 simos, legi que naturalis maximos transgresso-
 res, relictis aliis qui vivunt sine querela, & bo-
 nis operibus moralibus intendunt: ut patet ex
 Tractatu 6. in Joannem, & quæst. 2. ad Simplic.
 circa finem: At hæc vera non essent, si daretur
 lex illa quam Molina in Deo fingit: Ergo illa
 admittenda non est. Minor probatur: nam si da-
 retur talis lex, facile posset reddi ratio, cur Deus
 unum vocet & trahat per suam gratiam auxili-
 antem, non verò alium: quia scilicet hic fecit
 quod in se erat, & quod poterat ex facultate
 naturæ, & viribus liberi arbitrii, non verò ille; &
 sic falsum esset quod docet Prosper cap. 25. de
 vocatione gentium: *Hanc questionis profundita-
 rem non posse solvi per humani arbitrii velle vel nolle;
 imò (ut cum Augustino loquar) nullam quam sol-
 vere opus esset, Apostolus faceret questionem.*

Tercio suadet conclusio. Nullum opus fa-
 lutare, discernensque hominem in ordine ad fi-
 nem supernaturalem, & inicians salutem, potest
 juxta Concilia, Scripturam, & Patres, effici ab
 Tom. 11.

homine absque auxilio gratiæ: At constituta hu-
 jusmodi lege de annectenda infallibiliter gratia
 auxiliante, consequenter ad conatus naturales,
 posset homo efficere absque adjutorio gratiæ
 opus aliquod salutare, ipsum discernens ab alio
 in ordine ad salutem, illamque inicians: Ergo ta-
 lis lex concedenda non est. Probat Minor. Ista
 lege supposita, opus naturale ad salutem con-
 duceret: Ergo esset salutare, & eliciens tale o-
 pus, poneret aliquid ad quod infallibiliter ad-
 jungeretur gratia, quod non eliciens non pone-
 ret: Ergo se discerneret in ordine ad gratiam à
 non eliciente. Item tali opere posito, infallibili-
 ter adesset gratia, quæ se ad salutem spiritualem
 disponderet: Ergo esset salutis spiritualis initium:
 & tamen hoc opus eliceretur ab homine, absque
 divinæ gratiæ adjutorio. Ergo absque illo se di-
 scerneret ab alio, opus salutare efficeret, & salu-
 tem iniciaret.

Confirmatur: Circumcisio ad cuius præsentiam
 Deus in lege antiqua gratiam conferebat, nec
 physicè, nec moraliter gratiam causabat, in sen-
 tentia plurium Theologorum, & tamen nemo
 negabit Circumcisionem eis quibus applicaba-
 tur fuisse salutarem? eo quod Circumcisione
 posita, Deus gratiam adungebat: Ergo quamvis
 conatus naturales primam gratiam non causent,
 si tamè illis positis Dei misericordia infallibiliter
 adjungatur, tales actus erunt salutares, & con-
 sequenter homo ex propriis viribus eos eli-
 ciens, efficiet sine gratia opus utile ad salutem.

Quarto probatur conclusio ex fundamentis
 supra statutis. Repugnat Christum meruisse, vel
 potuisse mereri, fieri aliquam legem à Patre
 gratiæ: Sed per pactum & legem quam Molina
 fingit in Deo, destrueretur ratio gratiæ: Ergo il-
 la est impossibilis. Minor probatur: Tum quia
 repugnat gratiæ quod datur ex operibus, vel ex
 aliquo merito, etiam de congruo; alioquin non
 esset gratia, sed debitum. Atqui, ut supra osten-
 dimus, supposita illà lege Molinisticâ, gratia da-
 retur ex operibus, & ex aliquo merito, saltem
 de congruo: Ergo destrueretur ratio gratiæ.
 Tum etiam, quia (ut supra arguebamus) est con-
 tra rationem gratiæ prævenientis, præveniri à
 libero arbitrio: Sed supposita illà lege, gratia
 præveniretur à libero arbitrio, quia supponeret
 bonum illius usum, viribus naturæ habitum: Er-
 go idem quod prius.

Denique probatur conclusio. Non licet ad-
 mittere in Deo aliquam legem, aut pactum, nisi
 illud habeat fundamentum in Scriptura, vel
 Conciliis, aut SS. Patribus: Sed pactum illud de
 concedenda infallibiliter gratia homini facienti
 quod in se est ex facultate naturæ, & viribus li-
 beri arbitrii, non habet fundamentum in Con-
 ciliis, aut SS. Patribus; imò potius ex illis oppo-
 situm colligitur, ut supra ostendimus: illud et-
 iam non innotescit nobis ex Scriptura, ut con-
 stabit ex infra dicendis: Ergo est fictitium &
 chimericum.

§. VIII.

Duo corollaria notata digna.

EX dictis colliges primò: hoc axioma, fa-
 cienti quod in se est, Deus non denegat gra-
 tiam, intelligendum esse de faciente quod in se
 est, non ex viribus naturæ, sed ex auxilio gratiæ
 effica-

efficaciter movente ad justificationem, ut explicuit S. Thomas ad Roman. 10. lect. 3. ubi dicit: *Hoc ipsum quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum in bonum.* Et 1. 2. quaest. 109. art. 6. ad 2. *Cum dicatur homo facere quod in se est, dicitur hoc de potestate hominis, secundum quod est motus à Deo.* Idem docet quaest. 112. art. 3. in corp.

156 Colliges secundo: neque etiam dispositione negativa infallibili, posse quempiam ex propriis viribus se ad gratiam disponere. Quia tunc potest aliquis dispositione negativâ infallibili se disponere, quando potest omne impedimentum receptionis formæ excludere: At homo propriis viribus non potest vitare omnè peccatum mortale, per quod ponitur sufficiens impedimentum ad gratiam: Ergo nec potest se dispositione negativâ infallibili ad gratiam auxiliantem disponere. Unde S. Thomas ad Hebræos 12. lect. 3. dicit: *Hoc ipsum quod aliqui non ponit obstaculum gratiæ, est ex gratia Dei.*

Dices, idem S. Doctor 3. contra Gent. cap. 159. ait: *Cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire divinam gratiæ receptionem, vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei qui impedimentum prestat gratiæ receptioni:* Ergo sentit D. Thomas esse in potestate liberi arbitrii, non ponere impedimentum gratiæ, & consequenter negativè saltem se disponere ad ejus receptionem.

158 Respondeo, D. Thomam loqui de libero arbitrio, prout erat in homine integro, non verò pro est in homine lapsò, ut ibidem exponit Ferrariensis, & constat ex capite sequenti, ubi sic habet: *Quod dictum est in potestate liberi arbitrii esse ne impedimentum gratiæ prestat, competit his quibus naturalis potestas integra fuerit.*

159 Dices rursus: saltem sequi ex hac doctrina D. Thomæ, infallibilem fore divinæ gratiæ assistentiam in homine integro, si faceret totum quod potest ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrii: At hoc non est dicendum, cum enim gratiæ sit ordinis supernaturalis, nunquam potest habere infallibilem nexum cum actibus ordinis naturalis & inferioris, ut supra dicebamus: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Homini integro non peccanti, infallibilis foret divinæ gratiæ assistentia: Ergo si in ejus potestate naturali constitutum erat non peccare, infallibilis erat divinæ gratiæ assistentia homini integro, facienti quod poterat ex facultate naturæ.

160 Respondeo negando sequelam Majoris, ad cuius probationem dicatur, D. Thomam loqui de homine integro, non integritate purè naturali (in hac enim non fuit de facto creatus, nec si in illa conderetur, ei foret oblata gratia supernaturalis, cum hæc oblatio elevationem hominis ad finem supernaturalem supponat) sed de homine integro integritate justitiæ originalis, quæ partem inferiorem superiori subiciebat, & hæc Deo, nedum ut auctori naturæ, sed etiam ut auctori gratiæ. Ita Ferrariensis loco citato, ubi sic habet: *Per naturalem potentiam intelligit S. Thomas liberi arbitrii potentiam, quæ etiam voluntas dicitur, nullo peccato, nullaque inordinatione vitiatam, sicut erat in primo parente antequam peccaret.* Cum ergo in homine sic constituto, essent supernaturalia præcepta, ad quorum observantiam gratiæ egebat ut principio elicente, & collectio naturalium, ad quorum impletionem indigebat etiam gratiâ, non ut prin-

A cipio elicente, sed ut expediente, id est appetitum inferiorem frænante, ne contra rationem insurgeret, sit quod etiam in homine sic constituto, non verificetur fore infallibilem gratiæ assistentiam, si faceret totum quod potest ex facultate naturæ, & viribus liberi arbitrii.

§. IX.

Solvuntur argumenta Molina.

O Bjicit in primis Molina quædam Scripturæ testimonia, ad probandum dari in Deo legem, seu pactum dandi auxilia gratiæ facienti quod in se est ex facultate naturæ. Primum habetur Joan. 1. ubi dicitur: *Dedit eis (scilicet hominibus) potestatem filios Dei fieri:* hæc enim potestas non aliter potest intelligi data hominibus, nisi quatenus si faciant totum quod in ipso est, præsto illis aderit Deus, ut fidem consequantur, & gratiam. Præterea ad id suadendum adducit illud primæ ad Timot. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri.* Et istud Apocal. 3. *Ergo ad ostium, & pulso:* id est (inquit Molina) sine ulla intermissione stat Deus ad ostium cordis nostri, paratus nostros juvare conatus, & consequenter homini bene conanti, divinæ gratiæ auxilium abesse non poterit.

Ex his tamen testimoniis, non rectè colligitur dari in Deo legem illam, quam Molina excogitavit. Non quidem ex primo, ut patet ex Augustino lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 3. ubi ait: *Datur ergo potestas ut filii Dei fiant qui credunt in eum; cum hoc ipsum datur ut credant in eum: quæ potestas nisi datur à Deo, nulla esse potest ex libero arbitrio.* Unde etiam acutè observat Cajetanus super caput 1. Joan, quod Evangelista non dixit: *dedit eis potestatem ut se facerent filios Dei, sed dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Sicut enim (inquit) *in naturalibus elementis est potestas non ut se moveant sursum aut deorsum, sed ut moveatur terra deorsum, & ignis sursum: ita Christi fidelibus data est potestas, non efficiendi se ipsos filios Dei (actio enim hæc omnem creaturam facultatem excedit) sed ut fierent filii Dei: potestas autem hæc, donum gratiæ est &c.*

Confirmatur: D. Joannes explicans quibus hæc potestas conferatur, addit: *his qui credunt in nomine eius:* Ergo ante fidei illustrationem, hujusmodi potestas non datur, & consequenter ex illo testimonio non rectè inferitur, facientem quod est in se per vires liberi arbitrii, habere in sua potestate, filium Dei fieri, per infallibilem divinæ gratiæ assistentiam.

Quod etiam ex secundo testimonio id minime colligitur, in hunc modum ostenditur Lexicita in sententia Molina fundatur in meritis Christi. At voluntas antecedens salvandi omnes homines, in prædicto testimonio contenta, merita Christi anteverit, & competit Deo ut Creatori & generali Provisori: Ergo &c.

Tertium etiam testimonium dari in Deo talem legem non probat, sed solum indicat lineærum affectum, quo Deus suâ bonitate allectus, auxilium suæ gratiæ omnibus generaliter offert: cum quo tamè stat, quod illud de facto aliquando denegat in penam præcedentis peccati, saltem originalis: ut ex Augustino docet D. Thomas 2. 2. quaest. 2. art. 5. ad 1. *De quo infra, cum de effectibus reprobationis disseremus.*

Dices, Potestas ut filii Dei fiant, non solum datur

xilio supernaturali destitutus. Ratio est, quia in statu elevationis naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem, impossibile est quod de facto ponatur conversio in Deum ut authorem naturalem, sine conversione in eum ut authorem supernaturalem, ut docetur in Tractatu de gratia: unde cum ille homo ductum rationis naturalis sequens in appetitu boni & fuga mali, esset in Deum ut authorem naturæ conversus, esset etiam implicite, saltem conversus in illum ut authorem supernaturalem, ac proinde haberet fidem de illo, saltem implicitam; & Deus in tali casu aliquem fidei predicatorem ad eum dirigeret, ut ei explicitè proponeret mysterium Trinitatis & Incarnationis, aliaque ad salutem necessaria, sicut misit Petrum ad Cornelium, & Paulum ad Macedones; vel per internam inspirationem illum immediatè per seipsum instrueret ac illuminaret. Solutio est D. Thomæ 2. 2. quæst. 1. q. art. 4. ad 3. ubi loquens de Cornelio, dicit: *Ille infidelis non erat, alioquin eius operatio accepta non fuisset Deo, cui sine fide nullus placere potest: habebat autem fidem implicitam in Deum, manifestatà Evangelij veritate, unde ut eum in fide plenius instrueret, missus est ad eum Petrus.*

Querunt hic aliqui, an prima gratia seu primus prædestinationis effectus cadat, vel cadere possit sub merito operum procedentium à gratia? Verum quæstio ista propriam sedem habet l. 2. quæst. 1. 14. & 3. parte quæst. 2. ubi fusè tractatur, an principium meriti possit cadere sub merito?

174 Dubitari etiam potest, an purus homo possit esse causa meritoria prædestinationis alterius, quoad omnes suos effectus. Partem affirmativam tenet Vasquez, hic disp. 94. ca. 5. cuius fundamentum est, quia idem est mereri prædestinationem quoad omnes suos effectus, & illam mereri quoad primum, cum cæteri ab isto dependant: Sed purus homo potest alteri mereri, vel impetrare primum prædestinationis effectum, scilicet primam vocationem, seu primam gratiam excitantem, ut patet in D. Stephano, qui suis orationibus obtinuit à Deo aliquas gratias prævenientes, quibus D. Paulus est conversus: unde dicit Augustinus, *Si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet*: Ergo purus homo potest esse causa meritoria prædestinationis alterius, quoad omnes suos effectus.

175 Neque valet fidicæ, orationem illam Stephani, cum fuerit medium conducens ad glorificationem Pauli, fuisse primum suæ prædestinationis effectum. Nam contra hoc potest instari: Licet merita Christi quibus nostram prædestinationem promeruit, cum effectu conducant ad nostram glorificationem, non possunt tamen dici esse nostræ prædestinationis effectus: Ergo similiter quamvis oratio S. Stephani fuerit medium conducens ad glorificationem Pauli, non potest tamen esse, nec dici effectus prædestinationis illius.

176 Hæc tamen opinio, ut dicit Suarez libro 2. de causis prædestinationis ca. 24. non solum est falsa, sed etiam singularis, & consequenter explodenda; unde dicendum est cum communi Theologorum sententia, purum hominem non posse mereri aut impetrare omnes effectus prædestinationis alterius, & consequenter nec esse causam prædestinationis illius.

177 Ratio fundamentalis hujus assertionis deducitur ex opposito fundamento Vasquezii. Nam

A quando unus homo impetrat, aut meretur alteri primam gratiam vocantem, cum reliquis: tunc primus effectus prædestinationis (D. Pauli v. g. ut in eodem exemplo persistamus) non est prima illa gratia inherens Paulo, sed oratio potius D. Stephani, est unus ex effectibus, & prior prædestinationis Pauli. Ergo talis oratio non potest esse causa primi effectus prædestinationis Pauli. Consequentia patet, Antecedens probatur. Quodcunque beneficium & gratia conducens cum effectu ad glorificationem alicujus hominis, est effectus prædestinationis illius, quia est medium ad illam, ut dicemus disputatione sequenti: Sed oratio v. g. D. Stephani, fuit medium conducens ad salutem & glorificationem Pauli: Ergo fuit effectus prædestinationis illius. Ex quo deducitur, potius esse dicendum, orationem Stephani pro Paulo ortam habuisse & emanasse à Prædestinatione Pauli, quam è contra, quòd oratio Stephani meruerit aut impetraverit prædestinationem Pauli. Unde patet responso ad fundamentum Vasquezii.

B Ad instantiam, nego paritatem. Ratio discriminis est, quia merita Christi Domini, cum pertineant ad gratiam unionis, & non adoptionis, & sint ordinis hypostatici, qui in infinitum ordinem gratiæ excedit, non possunt esse effectus nostræ prædestinationis, quæ non extenditur ad dona tam alta, sed tantum ad illa quibus proximè, vel remotè adoptamur in filios Dei; imò potius è contra omnes effectus prædestinationis Christi, quæ est causa nostræ tripliciter. Primo in genere causæ finalis, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei*. Secundo in genere causæ formalis, seu exemplaris, quia ut dicit idem Paulus ad Rom. 8. *Quos præcivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui*. Unde Augustinus cap. 15. de prædestinatione Sancti, vocat Christum, *Præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ*. Tertio in genere causæ efficientis, saltem moralis & meritoria, quia suis actionibus & passionibus nobis promeruit omnes prædestinationis effectus: juxta illud Apostoli ad Ephes. 1. *Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo*: id est per Christum, & ejus merita. Sed de hoc fusè in Tractatu de Incarnatione.

DISPUTATIO III.

De effectibus prædestinationis.

C Consideratis causis divinæ prædestinationis, consequens est ut ejus effectus investigemus; acturi postea de illius certitudine, ejusque cum libertate concordia.

ARTICULUS I.

Utrum glorificatio & iustificatio, & quæcumque efficax vocatio sint effectus prædestinationis?

A Gimus hic solum de justificatione per peccatum non interrupta, & de vocatione efficaci. An verò gratia per peccatum interrupta, & vo-